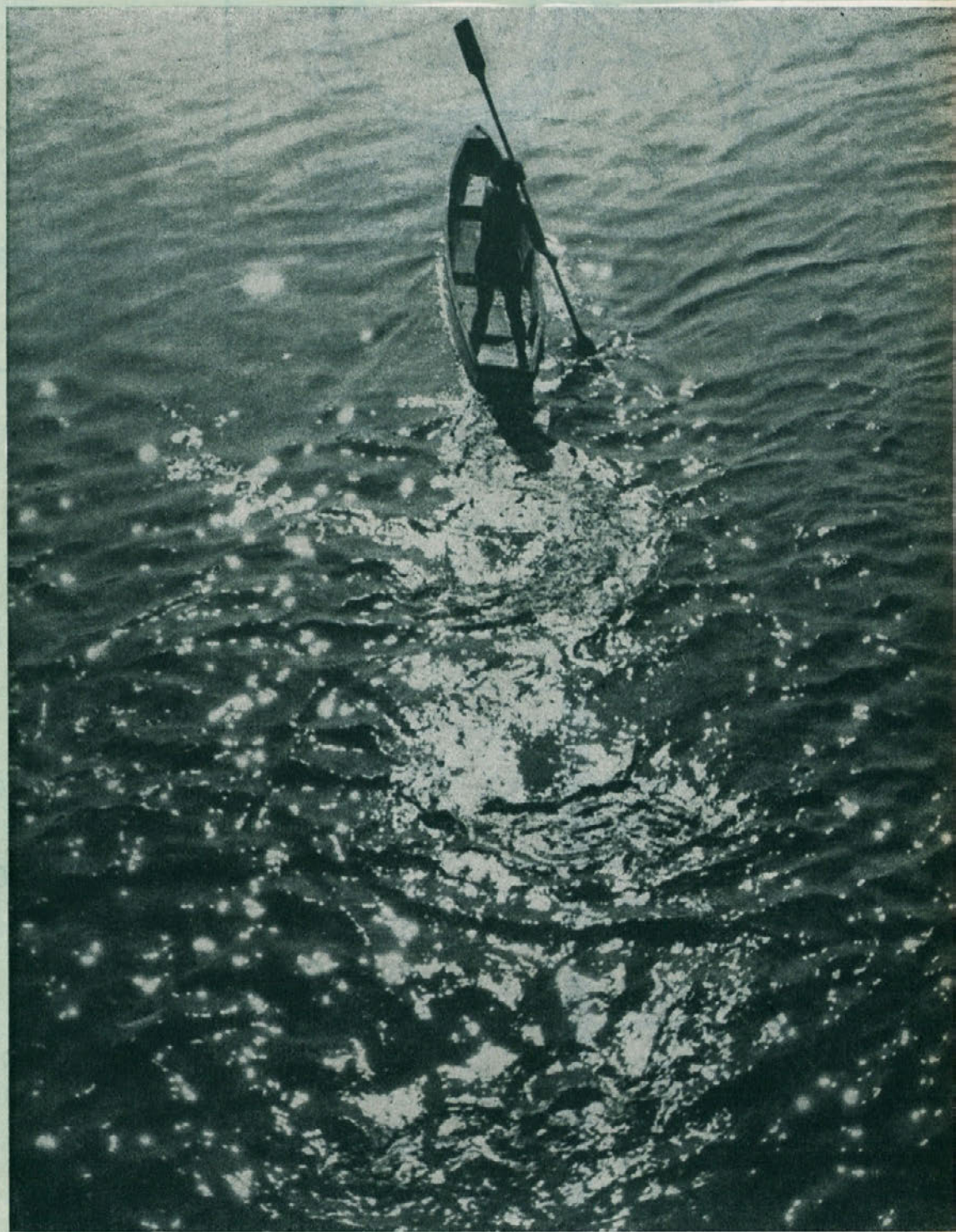

PRIJATELJ

ŠTEV. 7 • JULIJ 1937 • LETO XI.

DANILO DOUGAN
Fotoklub ljubljana

SONCU NAPROTI

Priložena je mehko vezana knjiga Agnes Günther: Dušica Rožamarija III. in IV. del.
V platno vezana knjiga bo priložena prihodnji številki.

Kuverta

konfekcijska tvornica
družba z o. z.

v Ljubljani

izdeluje kuverte vseh vrst,
pisemski papir najmodernejših
oblik, vrečice itd.

Tyrševa cesta št. 67

Telefon

28-07

Žena.

A.: «Moja žena je angel.»
B.: «Moja pa še živi.»

Dober svet.

Žena pride od zdravnika in pravi:
«Zdravnik mi je priporočil jug. Kam
naj torej grem?»
Mož: «K drugemu zdravniku.»

Diagnoza.

Žena je jokala pri zdravniku: «Moj
mož je menda gluhi, gospod doktor; po

cele ure mu govorim, pa ne sliši niti
besede.»

«To ni bolezen, draga gospa,» pravi
zdravnik, «to je dar božji...»

Pester dopust.

Srečala sta se dva tovariša:
«Kje ste prebili letošnji dopust?»
«Prvo polovico v gorah...»
«In drugo...»
«V gipsovi obvezi...»

Izdana laž.

«Koliko vam je let, gospodična?»
«Osemnajst.»
«In vaši mlajši sestri?»
«Dva in dvajset.»

Na balkonu.

«Prosim vas, ali je res, da je gospa
Lenčkova...?»
«Seveda je res...»
«Kdo bi si to mislil...»
«Ta? Ta ženska je vsega zmožna! In,
prosim vas, kaj pa je spet naredila?»
«Umrla.»

Zdaj so
moji
potniki
že na
potu...

... da Vam pokažejo izbrano kolekcijo
reklamnih koledarjev
za leto
1938.

IMAMO RAZNE NOVOSTI V BELEŽNIH,
STENSKIH IN ŽEPNIH KOLEDARJIH

Priporočamo Vam

O F F S E T
L I T O G R A F I J A
K A R T O N A Ž A
P L A K A T I
P R O S P E K T I
E M B A L A Ž A

umetniški zavod za litografijo in tvornica koledarjev

Josip Čemažar, Ljubljana

Igriška ulica števil. 6 — Telefon števil. 25-69

Dokaz.

«Ali verjameš v preseljevanje duš?»
 «Verjamem! Pri nas v pisarni smo imeli blagajnika, ki je izpraznil blagajno in se preselil v Brazilijo.»
 «In v kakšni zvezi je to s preseljevanjem duš?»
 «No, on je bil namreč duša podjetja.»

Otroška.

Malemu Mihecu so rekli, da je očka naročil bratca. Rodili so se trojčki. In mali Mihec očita materi:
 «Ali nisi mogla tega ti sama naročiti, mama? Kaj ne veš, da očka jeclja?»

Grožnja.

Zdravnik pravi nekemu hudo bolnemu:
 «Svetujem vam, prijatelj, da se poročite s svojo nevesto!»
 «No, če mislite — se pa bom, ampak gorje vam, če potem ozdravim!»

Slučaj.

Pred sodiščem stojita omožen mož kot priča ter samska ženska tudi kot priča.
 «Gospod priča, ste oženjeni ali samski?»
 Priča globoko vzdihne.
 Sodnik: «Zapišite: priča je oženjen. In vi, priča, ste omoženi ali neomoženi?»
 Priča globoko vzdihne.
 Sodnik: «Zapišite — samska. Gospod zapisnikar, zakaj ste pa vi vzdihnili?»
 «Ker plačujem alimente!»
 Tudi gospod sodnik je globoko vzdihnil in pripomnil:
 «In jaz se ločim od svoje žene!»

Rodbinska.

Adolf: «Mislim, da je v sobi nekdo na obisku.»
 Greta: «Zakaj to misliš?»
 Adolf: «Saj slišiš, da se mama smeje očetovim dovtipom.»

Nenadomestljiv.

Umrli je stari sluga meteorološkega zavoda. Ravnatelj mu je govoril na grobu. Med drugim je dejal:
 «Njegova smrt je za naš zavod in za znanost sploh nenadomestljiva škoda. Njegove revmatične noge so bile absolutno nezmotljiv prerok vremena...»

Jezikoslovska.

Profesor grščine se jezi, češ da se učenci nečejo učiti: «Ko sem jaz študiral, ni bilo stavka, ki bi ga ne bil znal prevesti v grščino!»
 Oglasi se eden izmed dijakov: «Gospod profesor, radoveden sem, ali bi znali prevesti tale stavek: Šestcilindrska limuzina z aerodinamično karoserijo in z avtomatičnim starterjem je drevila po asfaltirani cesti.»

Zvezdarska.

Astronom Benedikt: «Oddaljenost tega planeta je tako velika, da bi poljub, ki bi ga nanj poslal po svetlobnem žarku mladenič svoji ljubici, dosegel šele njeno pravnukinjo.»

Materialist.

Gospod Skok je bil z ženo na izletu. Gospa se je raznežila:
 «Glej, Joža, ta prekrasni zapad sonca! Ko bi imela golobja krila!»
 «No, kakor misliš, ampak meni bi bilo ljubše gosje stegno.»

Povišanje.

Nekoč je Napoleon pregledoval vojsko in mu je veter vrgel klobuk z glave. Neki poročnik se je brž sklonil ter mu podal klobuk.
 «Hvala, kapitan», je rekel Napoleon, ki ni odmaknil oči s korakajoče vojske in torej tudi ni videl, kdo mu je klobuk pobral.

ELIDA MILA

— najzanesljivejša osnova
uspešne nege!

- Bogata mehka pena blago-dejno vpliva na kožo.
- Radi svoje izbrane sestavine polepšujejo polt in negujejo kožo.
- Obilni vonj ostane v milu do zadnjega ostanka in se še dolgo občuti na koži.

ELIDA
CVETIC
MILO

posebno blago in učinkovito čudovitega vonja

«Kapitan katerega polka?» je vprašal poročnik brez zadrege. In Napoleon ga je zaradi te prisrčnosti res povišal v kapitana.

— Mamica, ta obleka je pa res pri-praona, kadar se moraš popraskati po nrbtu.

Obojestranska znota.

Neki škot je igral golf. Izgubila se je ena žoga, in škot je takoj osumil dečka, ki je pobiral žoge, da jo je on vzel. Potem se je žoga našla, in škot se je opravičeval. Deček ga je pa prekinil:

«Nič hudega. Vi ste me imeli za tata, jaz pa vas za gentlemana, pa sva se oba motila. »

Zdravniška.

Neki kirurg se je hvalil v družbi: «Pred dvema mesecema sem imel pacienta, ki mu je bila noga komplicirano zlomljena, in prejšnji teden je pri atletskih tekmah skakal že meter visoko!» «Razumem, razumem,» pravi nekdo, «najbrže je dobil vaš račun — ne?»

BODITE PREVIDNI, KOMU POVERITE SVOJE STVARI!

Gospa N. N. je dala na kolodvoru popolnoma tujemu človeku v varstvo svoj kovčeg, ker je hotela pred odhodom vlaka kupiti še neke stvari. Ko se je zopet vrnila, ni našla ne kovčega, ne dotičnega človeka. Njena prijateljica se je v razgovoru z neko gospo v špecerijski trgovini zelo razburjala zaradi te neprevidnosti, kako se more povsem tujemu človeku zaupati kovčeg. Zares škoda za lepo perilo, ki je bilo spravljeno v njem. Pri tem se spomni, da potrebuje milo za pranje perila. Na vprašanje trgovca, kakšno milo želi, je odgovorila, da ji je vseeno. Nato se oglasi gospa, s katero se je poprej pogovarjala: «Zdi se mi, da ste Vi ravno tako neprevidni kakor tista gospa na kolodvoru! Svoje perilo, ki je gotovo več vredno, kakor je bilo ono v kovčegu, hočete poveriti kakršnemukoli milu. Bodite previdni pa vzemite za pranje milo, katerega ime jamči za dobro kakovost, to pa je izborna Schichtovo milo Jelen, ker imate potem gotovost, da ste kupili najboljše jedrnat milo, kar jih je.

Ne rečemo preveč, če trdimo, da samo s pridatkom že davno priznane »Pravega Francka« lahko priredimo res dobro, krepko kavo zlatorjave barve; seveda moramo vzeti pravo količino, torej nikakor ne premalo. »Pravi Franck« je zaradi svoje nedosežne kakovosti in izdatnosti pri nakupu in uporabi najcenejši in najboljši pridelek.

Vsem reševalcem ugank iz prvega polletja

Ker v trenutku, ko dajemo to številko v tisk, še ni potekel termin za pošiljanje rešitev ugank iz šeste številke, žal ne moremo še objaviti imen nagrajencev, pač pa bomo storili to v deveti številki.

Za drugo polletje bomo razdelili vsem reševalcem, ki bodo dosegli zahtevano število točk, po eno knjigo.

Naše uganke niso pretežavne in jih lahko z uspehom rešuje in reši vsakdo, kdor se le malo potrudil. Zato vabimo vse naročnike in bralce, da to store. Uganke jim bodo skrajšale marsikatero uro, ki bi bila sicer hudo dolga, razen tega pa si lahko pridobijo nagrado, ki jim bo prijetni trud poplačala.

V poštev pridejo pri razdelitvi nagrad vsi reševalci, ki pošljejo uganke vsaj trikrat v polletju in dosežejo skupno vsaj 120 točk.

Rešitve ugank je treba poslati tako, da bodo vsak mesec najpozneje petindvajsetega v naših rokah. Vse reševalce prosimo, da jih pošljejo na dopisnici, ker nam to zelo olajša evidenco, njim samim pa prihrani nekaj pri poštnini. Rešitve in imena reševalcev naj bodo pisana razločno.

Uredništvo.

Rešitev ugank iz junijske številke

Črkovnica: Beri prvo vrsto od zadaj naprej, drugo od spredaj nazaj, pa dobiš: Vsaka ura nas bolj približa smrti (8).

Izločilnica: Preden greš čez most, poskusi, ali je trden (10).

Premikalnica: Apatin, Kosovo, Osijek (7).

Posetnica: Plesni učitelj (8).

Izpopolnilnica: Vsaka ptica svoje gnezdo ljubi (9).

Magičen kvadrat: Ropot, Odesa, Peter, oseka, Taras (6).

Kraljev pohod: Kadar se dere bahač, modri možaki molče (12).

Uganke štev. 7

Dopolnilnica.

(8 točk.)

••••• estnik, ••••• irint, 1 ••••• graf, s ••••• ilo, t ••••• na, • už ••••• na, ••••• ilo. s ••••• na.

Namestu pik vstavi prave črke, da dobiš popolne besede. Novečke dajo pogovor.

Premikalnica.

(12-točk.)

C A B A L L E R O
S A R A G O S A
C E D I L N I K
P O P E V A N J E
P O K R A J I N A
S T R E L O V O D
S O Z V E Z D J E

Premakni te besede tako, da dobiš v treh zaporednih navpičnih vrstah troje španskih mest.

Črkovnica.

(6 točk.)

T E N M O
I S V D M
Č A P O R
I K I M G
Z A J E C

Posetnica.

(9 točk.)

Vin. Kvas
ječar

Celje

Kaj je ta gospod v resnici?

Izločilnica.

(8 točk.)

Hudinja, bobnar, preganjanje, jezero, prikazen, posebnost, poljedelec, razbojnik, skakalnica, tortura, matura.

Iz vsake besede vzemi tri zaporedne črke in sestavi iz njih pregovor.

Magičen trikotnik.

(9 točk.)

A A A A A A
A A E E I
I N N N
N N R
R S
V

Uredi te črke tako, da dobiš besede, ki se bodo brale enako v navpičnih in vodoravnih vrstah. Vse besede se končajo z isto črko.

Številnica.

(8 točk.)

18, 14, 21, 1, 21, — 18, 24, 11, 10, 21, 18, 16, — 13, 11, 16, 2, 19, 11, 1, — 11, — 16, 15, 1, 6, — 22, 6, — 2, 13, 19, 11, 10, 24, 1, 11, 1, — 16, 11, 25, 21, — 10, 21, 17, — 14, — 12, 2, 14, 14, 24, 1, 6, 22, 1, 15, — 23, 21, 8, 11, 22, — 2, 22, — 18, 20, 21, 17, 16, 21, 14, 11, 22.

Ključ: 12, 6, 24, 6, 13, 22, 2, 8, 11, 19 = državni uslužbenec.

10, 21, 1, 6, 14, 2, 16, 21, 18, 16 = pogum v borbi.

20, 2, 17, 25, 15, 19 = riba.

6, 23, 21, 22, 11 = rimsko mesto v naših krajih.

Rešitve ugank iz sedme in osme številke sprejemamo do 25. avgusta.

**Ohrani
svoje zobe
vse življenje
zdrave!**

Mnogokateri izgubi prerano svoje zobe, ker jih ni pravilno negoval. Danes se še veliko premalo pazi na nevarni zobni kamen, ki razmaja zobe, da radi tega pogosto izpadejo. Da ostanejo zobje trdni in zdravi, skrbi Sargov KALODONT.

V Jugoslaviji je Sargov KALODONT edina zobna pasta, ki vsebuje sulforicin-oleat dra Bräunlicha. Odpravlja polagoma vendar zanesljivo zobni kamen in prepreči njegovo ponovno tvorjenje.

SARGOV

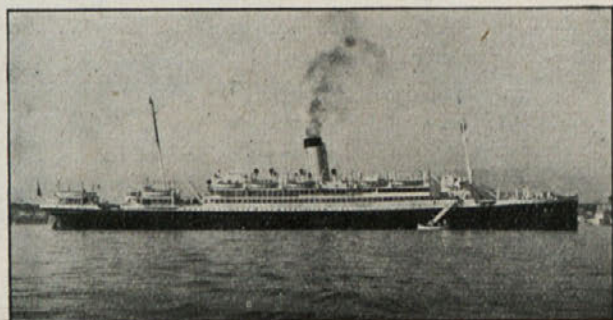
KALODONT

**proti
zobnemu
kamnu**

★ Prijetno poživilo: Kalodont voda za usta! Koncentrirane sestavine, izborno razkuževalno sredstvo, varčna v uporabi.

Jesenska krožna potovanja po Sredozemskem morju

S PAROBRODOM
»KRALJICA MARIJA«
(17.500 ton depl.)

I. POTOVANJE

od 15. septembra do 6. oktobra:

Benetke, Split, Boka Kotorska, Santorin, Rodos, Larnaka (Ciper), Beirut (Balbek-Damask), Port-Said (Kairo-Luksor), Aleksandrija, Dubrovnik, Split, Trst.

Cene potovanja
od 6.000.— do 15.000.— din

II. POTOVANJE

od 8. do 21. oktobra:

Trst, Benetke, Pirej (Atene), Aleksandrija

(Kairo), Kandija (Knossos), Boka Kotorska, Dubrovnik, Split.

Cene potovanja
od 3.500.— do 7.000.— din

BRZA SEZONSKA PROGA

Trst-Split-Pirej-Aleksandrija-Haifa in nazaj preko Pireja in Dubrovnika

S PAROBRODOM
»PRINCESA OLGA«
(14.350 ton depl.)

Odhod vsakih 14 dni do 10. novembra 1937.

I., II. in III. razred.

TOVORNA REDNA MESEČNA
PROGA

JADRAN-JUŽNA AMERIKA

Informacije in prospekti:

JUGOSLAVENSKI LLOYD A.D.

TELEFON: 32-51 IN 23-91 - BRZOJAVI: **ZAGREB** GUNDULIĆEVA ULICA ŠTEV. 3
PLOVIDBA ZAGREB

kakor tudi vsi vodeči potniški biro.

Ant. Adamič:

Glad

Trafikant Trhlen nič kaj rad ne pripoveduje o trpljenju in strahotah svetovne vojne, če ga kdo prosi. Kadar pa sam od sebe kaj pove, mu teče beseda kakor iz živega vrela. Že večkrat je za njim mahala smrt, pravi, včasih toliko da ga ni že dosegla, toda on je, kakor pravi, vselej skočil v stran, in bela žena ga je samo potipala. «Kri matere moje, meso, ah, preljuba moja noga,» vzdihne takrat in se pokriža, «je pokopana nekje tam ob Soči. Naj v miru počiva!»

Oni dan pa je z iskrimi očmi pripovedoval prigodo, ki ga je spomin nanjo, kakor je bilo videti, kar oživil. Takole je začel:

V Karpatih smo nekoč imeli nesrečo, da je bila naša stotnija zaradi hudega obstreljevanja kakor odsekana od ostalih. V zaklonu, ki je bil podoben jašku konec rova, smo od mraza trepetajoči čakali, kdaj se nas kdo usmili, pa ko bi bili rešitelji tudi sami Rusi. Sreča v nesreči je bila, da smo drgetali tik okleščenega gozdiča, od koder smo dobivali vsaj drva. Petorica nas je bila, ki smo se drug drugega vsak po svoje tolažili. Že ves dan se ni nič premaknilo. V mraku smo si zakurili boren ogenj, da se ogrejemo vsaj navznoter, ko se navzven nismo mogli.

«Zakaj ne pridejo po nas? Fantje, kar pojdimo — tja preko ...» se je oprezno oglasil Hiti. Nihče ni črnil besede, samo v tla smo se zagledali.

«Jaz bi pa še rajši v kaj ugriznil!» je zagrčal vedno hudo ješči Poje. «Že od včeraj nismo dobili menaže.» To je bilo res, pa kaj je pomagalo javkanje! In spet smo se zatopili v nemoto, vsak v svoje misli, ki jih je bila polna glava.

Imeli smo zelo strogega, skoraj zlobnega poveljnika, stotnika Kreka. Kakor bi uganil skrito nakano, je dal ta človek razglasiti po vseh zaklonih, jarkih in jazbinah: «Kdor bo skušal pobegniti k sovražniku, bo pokončan s strojnico.» Vendar nas je vse prešinjal medel up: Morda nas bodo Rusi pa le pobrali, potem bo vsaj konec strahu, pomanjkanja in trpljenja. Toda nič se ni zganilo. Ali so prešibki? Ali se boje zasede? Ali so prav takšni junaki, kakor mi? Kdo ve! Klavarno smo povešali glave in molčali.

Proti polnoči so naši nosovi kaj hitro zavohali čudovito blago in plemenito dišavje — poliska kuhinja se je bližala naši zagati! Tedaj pa je raketa razsvetlila vso pokrajino — in dvakrat, trikrat je treščilo...

Napravili smo po zraku križ, in amen. In še malo je bilo treba zadržniti pasove.

Tisto jutro je bil že navsezgodaj prvi gost v naši jami stotnikov volčjak Ajaks. Lakota ga je bila prignala vse do nas, zadnjih v prvih vrstah. Toda prišel je zastoj; vohnjali so po prtljagi, migal z repom in nas žalostno pogledoval.

«Glejte, to bi bila pečenka!» je vzkliknil Poje.

«Ti bi ga? Jaz pa za ves svet ne», se je bridko nasmehnil Hiti. «Kaj pa stari? Ta bi pa potlej tebe na meh odrl.»

«Predobra prijatelja sta si s to zvesto živaljo», je pripomnil Mrak, bogomolec.

«Menda je nekoč Kreku otel življenje. Tako ga ima rad, da ga je vzel celo v fronto s seboj», je pomenljivo pristavil Jakše, ki je bil med nami najstarejši. Pes je bil med tem že izginil po tesni nazaj, odkoder je bil prišel.

Stotnik je imel morda res edino svojega psa za prijatelja. Njegovi stanovski tovariši niso nič kaj marali za tega vedno zagrenjenega, mrkega in molčečega čudaka, on tudi ne zanje. Pogovarjal se je samo s svojim Ajaksom. Zvestemu oprodi je tudi naklonil svoj prvi, edini in zadnji bežni nasmeh. Nas najnižjih, bednih bitij niti pogledal ni, ampak je kar naprej rohnal nad nami kakor zverina. Za najmanjšo pregreho te je kaznoval, pa tudi udaril s sabljo. «Ves je vražji, samo glavo ima pasjo!» To je bila splošna sodba.

Mrak, ki je vedno zavijal oči in prebiral jagode na molku, se je zanj potegnil: «Morda pa ta nesrečni Krek le ni tako napačen človek. Kdor ljubi živali, ni hudobnega srca.»

«Le zagovarjaj visokost, ki zdaj tamle za nami v svojem brlogu žre pečenko, pije tokajca in kadi purzičana», se je razvnel Poje.

«Bog ti daj pamet!» je mirno odvrnil Mrak. «Ko bi tudi on ne stradal, bi te prejle njegov pes še povohal ne.»

V dvomu smo se nasmehnili. Da bi le res stradal! To bi bilo edino pravično!

Ves ta dan je rosilo, ves dan smo se tresli od hlada in glada. Pokadili smo zadnje ščepce prahu iz žepov. Obrnili smo se na sosednji rov za pomoč, pa so nam poslali samo zvrhan pehar kletvic. Mrak pa je molil: «Daj nam naš vsakdanji kruh!»

Zvečer je prišel Ajaks spet k nam v vas. Toliko da ga je Poje opazil, je že prijel za bajonet, zagrabil psa ter mu rajši izstrgal ko odrezal šop dlake. Žival je zavilila in zbežala.

«Bom ga in ga bom!» se je zamolklo zarotil Poje.

«Krek pa tebe!» se je oglasil Jakše.

Tista noč potem je bila strašna. S hrbti skupaj smo čepeli in težko sopli. Glad nam ni dal spati. Žalost in obup sta nas zagnila v temo, s črnega neba so padale

ledene, kakor svinec težke kaplje. Potem je vse do zore neprestano lilo, da smo do gležnjev gazili po blatu. Suhljad smo posušili s svojimi telesi, nakar smo si z muko zanetili ogenj. Celo v Mrakovih, vedno vdanih očeh se je že zrcalil obup. Sila je bila velika, pomoči pa od nikoder.

Glej ga, že spet je tu stotnikov pes! Z nepremičnim, moledujočim pogledom se počoha ob Mraka, ki ga jame gladiti po mokri dlaki. «Uboga para, vidiš, tudi mi smo lačni,» ga je tolažil.

Še danes ga vidim, Pojeta, kako je, tiščeč jezik med zobmi, popadel ubogo mrcino za vrat ter ji porinil svetlo bodalo med rebra, naravnost v srce. Mrak je pridruženno zajecal, jaz sem se prijel za glavo. Kaj bo z nami! Od premišljevanja pa do dejanja je v stiski samo ped. Hiti je pomagal in še Jakše. In tako so kmalu živali odrli. Čez pol ure se je že širil prijeten vonj na okoli.

«Kaj pečete?» so se oglasili sosede.

«Podgano!» je odvrnil Poje.

Imeli smo poslej mir. In ko smo se potem gostili, je nepričakovano zabrenkal na našo vest brumni Mrak:

«Ni lepo, da pozabljamo na dobrotnika. Dajte, pošljimo tudi Kreku košček, saj ima vso pravico do deleža. Kaj pravite? Porečemo, da je zajec.»

Poje je zarenčal kakor zver, ki si ne iztrgati plena iz šap. Tudi Jakše je godrnjal. Ko smo si pa že kolikor toliko utešili glad, sem tudi jaz ponovil Mrakov predlog. Nenadno napadena po velikodušnosti in bolj iz objestnosti kakor iz usmiljenja sta se nazadnje vdala tudi Hiti in Jakše, ko je Poje zakrknjeno molčal. Odložili smo se za zgornji del plečeta. Mrak se je ponudil — kdo bi mu kaj takega prisodil! — da se drevi

priplazi do stotnika. Rekel naj bi, da smo ujeli in spekli srno.

Mrak je svojo nalogo opravil.

Ko se je vrnil, smo silili vanj z vprašanji, kaj je le Krek dejal.

«Nič takega. Samo poduhal je in me srepo pogledal. Vprašal me je, kdo sem in odkod.»

«In si nas izdal?» je Poje zašklepetal z zobmi.

«Kaj nisem že dovolj lagal, ko sem rekel, da je srna? Zakaj bi ne bil povedal, kdo mu je dal jesti?» se je otresal Mrak, ki je bil težko in nevarno pot odrajal menda za pokoro.

Noč smo spet prebili v hudih skrbah. Kaj bo z nami, kadar začne stotnik pozvedovati za svojim Ajaksom? Resnica se bo izkazala, potem pa... Ubogi Poje je premišljal, se praskal za ušesi, a nič pametnega si ni mogel izmisliti.

Drugo jutro, bila je še mračina, je prišel k nam stotnikov sluga.

«Gospod stotnik Krek vprašajo, ali bi še lahko dobili košček pečenke. Rekli so, da more biti tako dober samo njihov Ajaks, ki ga zelo pogrešajo. Toda niso preveč hudi, ker razumejo. Hočejo njegovo kožo.»

Šel je, ne da bi bil kaj dobil, kajti kožo in kosti smo bili iz previdnosti pokurili. Ko smo se iz zmede povrnilo k pameti, je pomodroval najbolj izkušeni Jakše:

«Še divjo zver ukrotiš z lakoto. Ampak kadar se spet nažre... Kaj se pa tako čehaš po glavi, Poje?»

Vendar ni bilo nič hudega. Ko smo spet smeli iz rovov in na kup, nas je stotnik Krek kar prezrl. Bil pa je še bolj trpek in mrk in z lica mu je poslej izginil še tisti edini in zadnji nasmeh.

Frank Bennett:

POŽIREK VODE

«Vode! Vode!»

Roke šerifa Denta so zakrile po zraku in njegove krvavordeče oči so se upirale v jezdec.

«Vode!» je spet zastokal in se zvičal ob nogah konja.

Jezdec tršaste, majhne postave je razjahal. Stopil je k šerifu, mu vzel orožje ter si ga zataknil za pas.

Šerif se je s težavo malo vzdignil. «Vode!» je zašepetal, izvit — gleženj — konj me je vrgel — zbežal...

Debeluh ga je surovo prijel za ramo in ga stresel:

«Poglej me, Dent! Poglej, kdo te je našel?»

Mož na tleh je pogledal z utrujenimi očmi moža, ki je stal pred njim. Samo za prav kratak hip se je zablskal v njegovih izmučenih očeh prezir.

«Red Munson», ja zašepetal.

Red Munson, zločinec in morilec...

«Dent, tvoj čas je prišel. Zdaj si me poslednjič zasledoval. Napravim ti kratak konec!»

Šerif se ni zmenil za besede, ki jih je govoril Red Munson.

Oči so se mu zagledale v dve vojaški steklenici, ki sta bili privezani k zločinčevemu sedlu. S težavo je pomolil jezik skozi usehne ustnice in tresoč se roke so se iztegnile proti steklenicama.

«Vode!» je rekel hripavo.

Zločinec je prijel za svoje orožje, se nekaj časa z njim igral, potem ga pa spet vtaknil za pas. Izraz njegovih oči je bil grd in lokav.

«Dent,» je dejal sladko, «jahala bova skupaj.»

Z vso silo je dvignil šerifa na zadek svojega konja ter skočil v sedlo.

Po polurni ježi sta prišla v lepo dolino, polno drevja. Senca je bila prijetno hladna in tla so bila vlažna. Pri velikem drevesu je bil studenec, v katerem je tekla srebrnočista voda iz skale.

Munson se je ustavil nekaj korakov od studenca. Pogled na vodo je Denta zavajal v besnost. Munson ga je vzel s konja. Hripavo stokajoč se je začel šerif plaziti proti studencu.

Ko so bila njegova usta že na doseg vode, so ga zgrabile močne roke ter ga potegnile nazaj. Ležal je upchan med drevjem. Munson se je smejal.

«Vaše vedenje me preseneča, Dent; mar se ne znate niti zahvaliti za tako lep izprehod? Kakor da ste brez vsake vzgoje.»

Šele zdaj so izmučeni Dentovi možgani spoznali namen Reda Munsona. Spravil ga je sem le zato, da bi ga tu mučil.

Zločinec je mirno privedel konja k potočku, da je pil.

«Moj ubogi, stari konj, od žeje bi mi poginil — in vi ste tako brezčutni, da hočete prvi piti, ne da bi mislili na to ubogo žival; zares, sram me mora biti za vas.»

Dent se je z vso silo pognal k studencu. Toda Munson ga je zgrabil za

lase ter držal njegovo glavo nekaj centimetrov nad vodo.

«Zdaj — zdaj, Dent!» se je zarežal. «Ne vem, ali prideš po tej poti do vode.» In spet je z vso silo potegnil šerifa pod drevje. Slabi, onemogli Dent je obsedel tako, kakor ga je privlekel Munson; naslanjal se je na drevo, roke so mu brez moči visle ob trupu.

Munson je vzel vrv s sedla ter jo zavil pred Dentom.

«Mislim, da bo bolje, če vas privežem. Dent. Zdi se mi, da ne poznate vljudnosti.»

Ko je bil Dent privezan k drevesu, je šel Munson k studencu ter je dolgo in z užitkom pil. Ko se je napil, si je namočil še razpaljeni obraz. Šerif Dent ga je opazoval na pol v agoniji. Otekli jezik mu je zlezal iz ust. Težko je dihal.

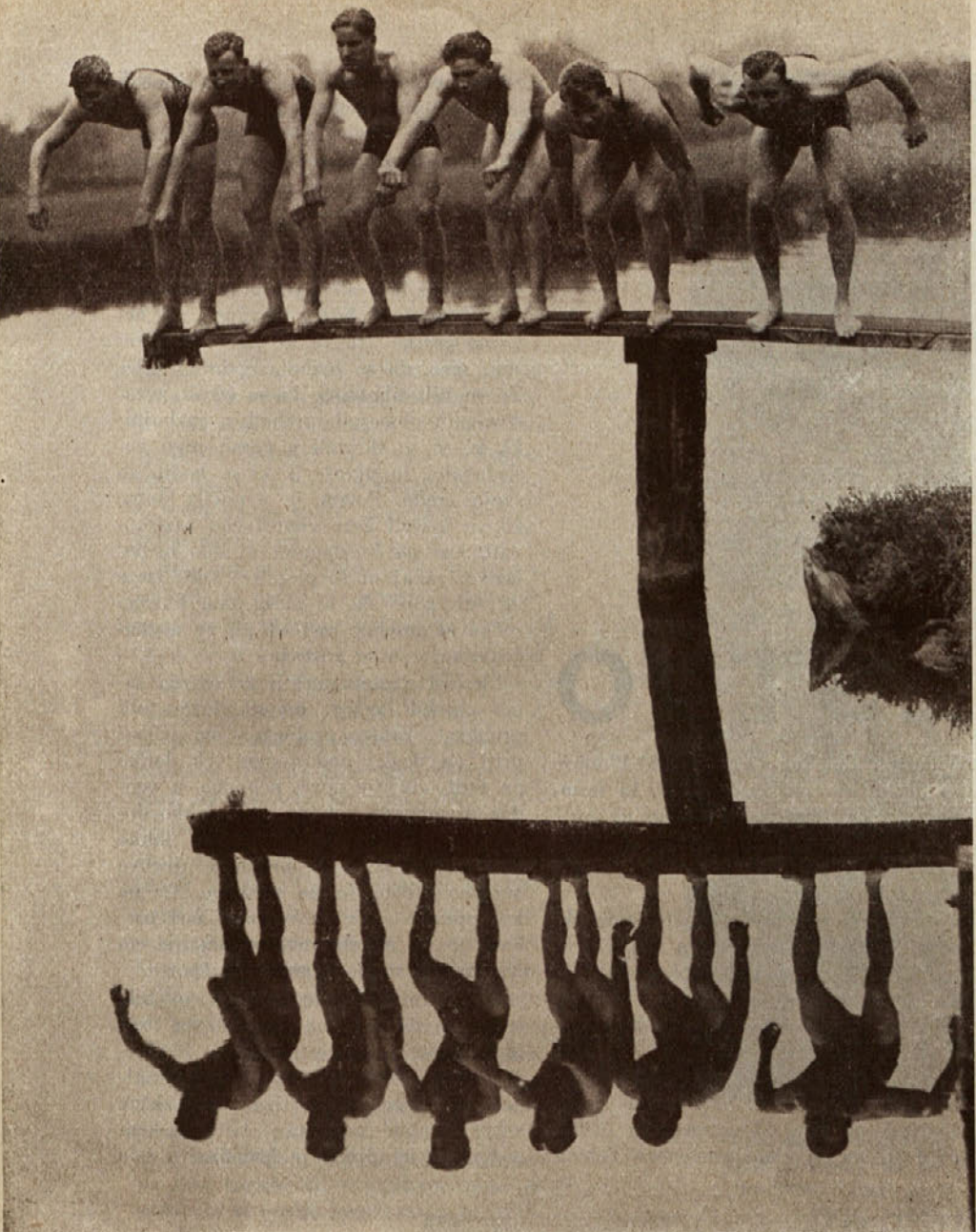
Munson se je divje grohotal; svoji steklenici je prinesel prav k studencu.

«Tole tukaj moram tudi malo osvežiti», je govoril med smehom ter zli-val vodo iz steklenice po tleh. Potem je skočil na konja in se obrnil k Dentu.

«Žal mi je, šerif, da vas moram zapustiti. Uživate prijetno to popoldne.» Izpodbodl je konja ter se rogajoč se ozrl na privezanega moža.

Ko se je šerif oprl na drevo, je začutil top bodljaj v hrbet. Rad bi bil vedel, kaj je to. Trudil se je tako dolgo, da je s prsti ene roke dotipal mesto, kjer je začutil bolečino. Dotipal je zarjavelj žebelj.

Celo uro, morda še več se je trudil, preden se mu je posrečilo, da je ob žeblju predrnil vrv, s katero je bil

EVIIJA

ZDRAVIH
MLADIH
SPORTNIH
LJUDI

zvezan. Bil je prost — z največjim trdom se je plazil k studencu.

Zdajci je začul konjski peket za hrbtom. Strah, da se vrača Red Munson, mu je dal takšno moč, da je bil kakor bi trenil pri studencu ter pripognil glavo k vodi.

Toda tudi zdaj se ni mogel napiti, spet ga je nekdo potegnil nazaj.

Brez moči je dvignil oči in pred seboj je zagledal starega Toma Brydna, ki mu je podajal steklenico, polno mrzle vode. Dent se je kar vrgel na steklenico — nazadnje se je le smel napiti!

Ko se je napil, je pogledal starega Toma, ki je opazoval drevo, h kateremu je bil Dent privezan. In oči so mu obtičale na preprostem napisu, ki je bil pritrjen z žeblijem, kateremu se je imel zahvaliti za svojo osvoboditev. Na desčici je bilo zapisano:

Nevarno. Voda okužena z bacili legarja. Ne pijte!

Dent se je spomnil na Rada Munsona, ki je pil vodo v polnih požirkih...

Okovanke z derezami, ki so bolj podobne srednjeveški mučilni pripravi kakor pa obutvi dandanašnjega človeka. Njih ostre konice so že marsikdaj odločile življenje ali pa smrt hribolazca.

Peter Skalar:

PLEZALSTVO

Gotovo ste že kdaj opazili, kako hite ob sobotah popoldne in ob dnevih pred prazniki ob vsakem vremenu cele trume turistov obojega spola proti kolidvoru. Med njimi so tudi takšni, ki so oblečeni v ponošeno in ogoljeno obleko, katero nosijo z nekakšnim svetim ponosom, na glavi imajo klobuku podobno zverženo pokrivalo, na katerem so pripete očnice, na hrbtu pa nosijo bolj ali manj obširen oprtnik, od katerega visi skrbno zavita debela vrv. Vso to množico, ki se s ponosom prišteva k veliki hribovski vojski, sprejme vase popoldanski gorenjec, da jo potem odlaga malone na vseh postajah od Šent

Vida pa do Bohinja oziroma Planice.

Nikarte pa misliti, da tisti, ki izstopajo v Šent Vidu in se vzpno na Turnec pod Grmado, morda niso plezalci. Za plezanje ni važno, kam človek gre, ampak kako pride tja.

Plezalstvo je posebne vrste šport, ki se razločuje od hribolastva kakor tekmovalni tek od navadnega izprehoda in je lov za rekordi, seveda za čisto posebnimi rekordi. Pri njem tvega posameznik več kakor pri drugih panogah športa, dostikrat celo življenje, saj je plezalec bolj kakor katerikoli drugi športnik odvisen od vremenskih prilik, od dežja, megle, viharja in snega. Tekma

za rekordi se godi pri drugih športih pod idealnimi okoliščinami, ki so mimo tega za vse tekmovalce enake. Plezanje pa ni tekma ob idealno enakih pogojih, ampak premagovanje najrazličnejših in pogosto celo nepričakovanih pogojev.

Preden je postalo hribolastvo šport, so že hodili in plezali po hribih posamezniki iz bolj ali manj praktičnih nagibov. Prvi, ki so se povzpeli na nevarne gorske vrhove, se pač niti zavedali niso, da so hribolazci in plezalci. To so bili tihotapci, ki so iskali nezastraženih obmejnih prehodov, razbojniki, ki so se skrivali v gorah pred zasledovalci, in planšarji, ki so hodili za svojo čredo. Potem je napočila doba, ko so pričeli gore znanstveno raziskovati, kar pa še zmerom ni bilo hribolastvo, zakaj ni še plezalec, kdor zleze na vrh gore, da bi našel tam kakšno redko in posebno rastlino ali pa dognal geološko sestavo gorovja.

Plezalstvo dandanašnji ne osvaja samo gorskih vrhov, ampak lušči tudi probleme. Takšen problem je na primer priti na doslej nedostopen vrh, lahko pa tudi odkritje nove, neškodne, a vendar premagane poti na sicer lahko dosegljiv vrh. Na Triglav pride lahko vsak otrok, kdor pa prepleza njegovo severno steno, je že plezalec. Če pa kdo odkrije v njej novo smer, nov prehod, je to že alpinistično dejanje, in tak človek stopi v zgodovino športa.

V začetni dobi hribolastva je bilo treba seveda priti na vse vrhove; toda ta doba je — vsaj v Evropi — že davno minila. Povejte samo, kje je v Alpah ali drugod še deviški vrh. Takšne vrhove dobite pač še v Himalajskem pogorju, kjer preživlja hribolastvo šele

Z enako pravico bi postale raj evropskih plezalcev tudi naše Julijske Alpe, kjer prav gotovo ni nič manj težavnih in vratolomnih sten kakor v švicarskih in avstrijskih Alpah. Če se to doslej še ni zgodilo, je krivo samo to, ker ne znamo delati zanje prave reklame.

začetno dobo. Zmaga nad Mount Everestom bo njen največji, zares vrhunski uspeh.

Pri nas pa že davno niso več problemi vrhovi, ampak stene in celo posamezne nove smeri v steni. Tu se plezalec še lahko proslavi in more celo ovekovečiti svoje ime, kakor: Tumova smer, Brinškov kamin, Jugova polica itd.

O plezanju imajo ljudje pri nas in drugod še zelo različno mnenje. Nekateri ga odločno obsojajo, češ da je ekscentrično početje, in ti so v veliki večini, drugi ga pa odobravajo in vidijo v njem enega izmed najlepših načinov hribolastva.

Kdo ima prav? Plezanje je šport, zato tudi tu marsikdo pretirava. Navzlic temu je pa to zdrav in lep šport, ki je ostal čisto v naravi in se ne da gojiti pred gledalci. Njegovo plačilo ni ploskanje občinstva, ampak veselje nad naravo in nad uspehom. Ko pride plezalec na cilj, ne dobi tam zlatega pokala, ampak dene na vrhu lahko v obtočeno škatlo od sardin svojo vizitko in jo položi pod kamen. Njegovih najlepših uspehov ne občuduje množica navdušenih pristašev, ampak jih more prav oceniti samo tovariš, s katerim sta bila privezana na isto vrv. O tem se da najlepše pripovedovati zvečer pri ognju ali pa v koči.

Zato pa tudi prav od srca privoščimo plezalcem nekoliko lovske latinščine, katera se jim včasih nehote in nevede primeša v njih govor, in nič nas ne moti zaničevanje, s katerim gledajo oni na take turiste, ki se potikajo samo po sedlih in ki umejo hoditi samo po dveh.

Raj vseh evropskih plezalcev so švicarske in avstrijske Alpe, najbolj so pa ponosni, če se povzpno na vrh gore Jungfrau. Veliko manj so navdušeni tamošnji vodniki, zlasti kadar plezajo kakšen dan že tretjič na vrh.

Na teh slikah vidimo tri prvine plezalske šole, ki se je razvila v nenavadno komplicirano in obsežno vedo. Na prvi sliki vidimo »visoki korak«; na drugi, kako se pleza po navpični steni; na tretji pa, kako plezamo skozi kamn in si pomagamo pri tem z vsemi deli telesa.

Otrok Sahare

Jean Perrigault:

Lakota v Sahari

To poročilo je iz puščave Ticnit v Sahari. Došlo je po jezdecu na kameli preko Rabata in odondod z letalom v Pariz.

Na svojem potovanju po puščavi sem videl, ko sem šel iz Rabata v malo špansko kolonijo Ifni na zapadnoafriškem obrežju, nekaj strašnega. Pleme Tuaregov, tako imenovani »modri možje Sahare«, umirajo od lakote. Nekaj groznega je tisto umiranje. Na deset tisoče teh некоč tako hrabrih in neustrašenih bojnikov puščave umira zdaj od lakote. Če le mesece, lahko bi rekli, vse leto sonce ondi neusmiljeno

žge skromne koščke rodovitne zemlje. Niti kapljica dežja ne pade, studenci v oazi usihajo.

Poročevalska služba francoskega Maroka je poročala oblastvom v Rabat o tem strašnem umiranju v puščavi. Generalni upravitelj Maroka general Rogues je takoj ukrenil vse potrebno. Rekviriral je vse zaloge živil, ki se pošiljajo z vso naglico v pokrajino v puščavi, v katerih žive tuareška plemena. Upanja, da se bo tako rešilo na tisoče in tisoče umirajočih, pa ni dosti. Na tisoče jih je že pomrlo, ostali pa cepajo kakor muhe in umirajo v groznih mukah.

Prejezdil sem na grbi kamele vso deželo, kjer prebivajo Tuaregi. Videl sem v krajih Assa in Goulimere na

svoje oči bedo, o kakršni nikoli še sanjal nisem. Videl sem, kako so se moški in ženske blazno trgali za belozelenkaste bilke trave in za posušene šope plevla. Videl sem, kako umirajo ljudje, ker so uživali sirova zrna ječmena, pa jih je zato silno žejalo. In pili so in pili vodo kar naprej. Trebuhi so se jim čudno napeli in umirali so v grozovitih mukah.

Plemena, ki žive v teh pokrajinah strašne suše, so znani, kakor smo rekli, v Sahari pod imenom »modri možje«. Modri zato, ker se oblačijo v obleko, ki je pobarvana z indigasto barvo. In odtenki te barve se nalahno oprijemljejo bronastorjave kože Tuaregov, ki se potem modro svetlika. Tuaregi so pred tremi leti še živeli ponosni in neodvisni. Branili so se priznavati sultana v Rabatu za vrhovnega poglavarja. Žilavo so se držali običajev svojih pradedov. Bili so bojoviti in vedno pripravljeni za boj. Tudi krvna osveta je pri njih še vedno v navadi.

Meseca marca 1954 so prodrle francoske kolonialne čete v pokrajino, kjer so bila v puščavi od oaze Assa in Goulimere pa vse do južnega Maroka posejana, plemena Tuaregov. Tem sinovom puščave so kolonialne čete zlomile duha neodvisnosti. In kar je posebno čudovito, brez nasilja in brez vsakega boja. Tuaregi so se pokorili povelju kolonialnih čet brez vsakega odpora. In to je bilo zanje usodno. To je tudi krivo lakote in umiranja v tem plemenu. Kajti mir in red, ki ga bojevitost Tuaregi stoletja niso priznavali in poznali, je privabil v te oaze druga pastirska plemena, ki so prihajala z velikimi družinami in silnimi čredami velblodov, ovc in koz. Ko je Alah tem tisočem in tisočem svojih vernikov, ki so prihajali, pokazal pot v te tuareške oaze, v južno Saharo, je gotovo pozabil na najpotrebnejši dež, ki bi namakal skromne koščke obdelane zemlje te puščave, da bi lahko vsi vsaj za silo živeli. Ali Alah je moral na dež pozabiti. Zgodilo se je, da je praznovorno muslimansko ljudstvo začelo verovati, da Alah dežja več ne da, odkar so Francozi »zavzeli« to deželo pravovernikov. In res, od tistih dob, to je v dobi treh let, ni padla niti kapljica dežja.

Poveljnik francoskega oddelka stotnik Furst mi je prej že v Assi pripovedoval, da plemena Ait-Lahcen, Ait Oussa, Ait Akhasas in Ait Moussa res umirajo od gladi. Pozneje sem videl sam, da ni prav nič pretiraval, nasprotno, resničnost se mi je zdela še strašnejša. Shujšana telesa Tuaregov so bila kakor skeleti in so imela v odtenku indigaste barve kar nečloveške oblike, kakor bi to ne bila bitja s tega sveta. Ob cesti sem videl človeška okostja in kosti kamel, ki so tudi od gladi poginile. Veliko jih je tudi pomrlo, ker so, do smrti izstradani, jedli listje in cvetje neke lilijam podobne rastline po imenu Armus, ki je v cvetu zelo lepa, ali prepojena s smrtonosnim strupom.

Tisto malo Tuaregov, ki se jim je posrečilo z naporom vseh svojih sil zbežati in doseči kraje ob obali, zdaj berači v Agadiru, Marrakešu in Casablanci, v mestih, ki so do 900 kilometrov daleč, severno od rodni pokrajini Tuaregov. »Modri možje Sahare« žive torej zdaj ob obali kot berači.

Mohamedanska podporni društva nimajo toliko, da bi skrbela za vse te begunce iz južne Sahare. Edina rešitev zanje bi bil dež.

Prev. Ivan Vuk.

Ali in TANA

Solnce je žgalo pesek, da je skoraj žareč. Razbeljena megla je drhtela nad obzorjem in blizu, da se je zdelo, kakor bi vso puščavo zibal skrivnostni potres. Trpetj so morali tisti, ki so bili ta dan na poti in jim ni bilo dano, da bi se bili lahko zatekli v kakšno oazo, kjer vročina le ni bila tako huda.

Da, še v oazah so čutili strašno pripeko. Drevje je bilo kakor izsušeno, palme so pobešale liste, ki so bili vsi rdečkasti od puščavskega prahu. In nikjer ni bilo vetra, ki bi jih bil razgibal. Vodnjaki so se praznili in že je bilo treba varčevati z dragoceno pijačo, ki je pomenila za ljudi in živali življenje.

Ali je ležal v senci pred domačo hišo. Strmel je v beli zid in ostro odsekane zidove, potem pa mu je ušel pogled čez drevje, kjer se je dvigala druga hiša, dosti večja od njilove. Črne oči so mu nemirno begale po linicah lepega poslopja, včasih so za trenutek obstale, potem pa so šle spet dalje. Naposled je zažvižgal, vstal in šel na drugo stran hiše.

Med vrati velike hiše se je pokazal črn obrazek, lepili oblik. Dekletce desetih, enajstih let. Ali je bil komaj za leto dni starejši. Med palmami je švignilo tja, kjer je stal Ali.

«Tana?»

«Da, prišla sem. Kaj je, Ali?»

Vrgel se je na tla in ona je sedla zraven njega. Droben žarek solnca je zaplesal na njenem obrazu, da je morala zapreti oči. Tedaj je potegnil Ali izza hrbta nekaj, kar je ves čas skrival v roki, in ji potisnil v roke.

Bil je iz lesa izrezljan lev, ki ga je Ali sam napravil.

«Ali!»

Deklici je zažarek obraz. In Aliju še dosti bolj, ko je videl, s kakšnim veseljem je bilo njegovo darilo sprejeto.

«Kaj ti to res zame?»

«Da, Tana, zate. Moj spomin. Veš, ves noč sem skrlal pri delu.»

«Ves noč? O, škoda!» je odvrnila in gledala nekaj časa njega, nekaj časa leva. Potem je iznenada umolknila. Ali je strmel vanjo, na njene ustnice, kakor bi čakal besed z njil, a ustnice se niso zganile.

«Kaj ti je, Tana? Ali si žalostna?»

Zdrznila se je:

«Žalostna? Ne.» Prisiljeno se je zasmejala in ga prijala za roko. «Veš, ne vem, ali naj ti povem ali ne...»

«Povej!» je vzkliknil in stisnil njeno roko. Nekaj ga je streslo.

«K stricu pojdem drugi teden», je naposled rekla. «K stricu v oazo, ki je tri dni ježe od naše.»

«Tako daleč? Pa se boš kmalu vrnila?»

«O, da», je raztreseno odvrnila. «Zdaj pa moram kar iti», je nato rekla. «Čakajo me in pogrešiti bi me utegnili.»

Soraj iztrgati se mu je morala iz rok. Gledal je za njo, dokler se ni skrila v temni veži domače hiše.

*

Deček iz južne Arabije

O, tisto noč je Ali mnogo sanjal o Tani in levu. Še o sebi. Tisti lev se je večal in večal, potem pa je oživel. Na Tano se je hotel vreči. Ali je skočil pred njo in lev se je plašno umaknil. Potem je iznenada začel lesti sam vase in nazadnje je bil spet lesen.

Če bi se bil takrat Ali zbudil, bi bil slišal v Tanini hiši pridušen hrušč. Videl bi bil sredi svetle tropske noči luči, ki beže sem in tja, ljudi, ki imajo polne roke dela. In potem bi bil videl izprevod velblodov, ki odide še v noči v puščavo.

*

Spet je vroč dan in Ali kliče Tano za hišo. Pa ni odgovora. Zastonj strmi v line, zastonj čaka.

Kje je Tana?

Plašno gre Ali bliže k visoki hiši. Gleda, spet pokliče. Čez dolgo opazi zamorskega slugo. Vpraša ga.

Tana je šla in ne bo je več. Ni šla za teden dni, ampak za zmerom. In ni šla k stricu, ampak k bogatemu šejku nekje daleč. Izbral jo je za ženo svojemu sinu.

Ali molči. Bled je kakor prst. Gre s pobešeno glavo proti domu.

«Tana... Tana...»

*

In potem gre v domačo stajo. Trije velblodi stoje tam. Najboljšega si izbere Ali in nekaj hrane in vode mu naloži. Skriva, da ga nihče ne vidi. In očetovo puško vzame. Sredi vročega dne, ob žgočem solncu, ko so ljudje vsi v hišah, oddirja v puščavo po sledovih, ki jih je pustilo prvo jutro.

Daleč, daleč gredo ti sledovi.

Tri dni jezdi Ali, tri dni. Toda še zmerom so sledovi pred njim, še zmerom. Hrane mu zmanjkuje in vode. Vode bolj. Žejen je.

Sledovi pa segajo še daleč, daleč. Boljše velblode so imeli oni.

Solnce žari. Pesek gori. Ali priganja. Kliče:

«Tana... Tana...»

Tane ni.

*

Čakali so doma Alija edinca, čakali so ga, pa se ni vrnil. Ni se vrnil in velbloda, najboljšega, tudi ni bilo nazaj.

In tudi Tane ne.

Pesek gori v puščavi. Vse žari in spi. In Ali spi.

Tana... Tana...

TRABAJITO-DELCE

Nekoč je živel predsednik republike Equador, ki je spoznal svoj narod in dobro vedel, da se ne bo nikdar pretegnil. Imenoval se je Garcia Morena in je umrl naravne smrti: z bodalom skozi vrat. Vendar, dokler je živel, je razmišljal, kako bi se dalo pomagati narodu, ki rajši politizira ko dela. Sad tega razmišljanja je bilo evkaliptovo drevo, ki se je razraslo po vsem Equadorju. Evkaliptus ne potrebuje nege in nadzorstva, komaj malo vode mu je treba, in vendar daje les, ki se lahko dobro proda. Ustvarjeno je za ljudi, ki se neradi ubijajo z delom.

Evkaliptus ni posebno lepo drevo. Poleg tega zraste mnogo pretanko v višino. Gozdni tatovi mu navadno oklestijo najnižje veje, tako da je videti nekako oskuben in prav svojevrstne oblike. Vendar pa je, kakor rečeno, prav dobro drevo in hitro daje les. Zato je postalo najljubši pridelek vsega Equadorja in največji uspeh predsednika Garcia Morene.

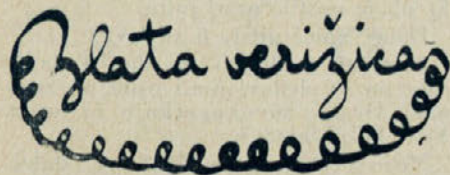
Svet je v Sierru poceni in Kreolci ga imajo na stotine hektarov. Toda kako težko ga je obdelovati z rovnico ali pasti po njem živino! In kako naporno je celo nadzorovati Indiose, ki opravljajo to delo namesto gospodarja! Mnogo udobneje je zbirati evkaliptova semena in jih — kadar človek ravno utegne in se mu slučajno ljubi — vtakniti v zemljo. To nič ne stane in bi se temu početju komaj dalo reči delo. Delce kvečjemu, trabajito, kakor ga tu ljudje nežno nazivajo. In prav prijeten trabajito celo, kajti opravljeno je enkrat za vselej. S tem, da je seme v zemlji, je storjeno vse. Namesto semena, ki ne stane nič, stoji čez devet let evkaliptovo drevo, ki je vredno deset sueres (150 din), in čez trideset let je že lepo deblo, ki vrže 100 sueres kot hloh ali drva. Lastniku ga ni treba niti podirati. To oskrbe žage, ki pokupijo gozdove vse haciende naenkrat. Tisoč dreves, deset tisoč dreves...

Kdor je poslušal svet modrega Garcia Morene, ki je umrl s prebodenim grlom, je postal iz nič v tridesetih letih trden milijonar. S tem malim «trabajitom».

Najlepše bi bilo seveda postati milijonar brez najmanjšega trabajita. Medtem ko bi človek stal na «plazzi» in politiziral. Poleg tega bi seveda igral v loteriji. Skoraj vsak otrok tu prodaja srečke, skoraj vsak odrasli jih kupuje in vsak teden dvakrat je zrebanje.

Medtem ko si da Equadorec snažiti čevlje, misli na glavni dobiček... Potem bi si človek lahko neprestano dal čistiti čevlje, si misli... in štiri avtomobile bi lahko imel, v Parizu bi se lahko peljal in tri službe bi imel na vladi, sanja. Kajti ena sama uradniška služba premalo donaša, rajši si jih zagotovi več: vse skupaj sicer komaj za majhen trabajito, toda kako lepo bi bilo, če bi niti tega ne bilo treba...

Medtem sloni njegova žena ob oknu. Nad robom v svileni bluzi, za okenskim robom pa bosa v spodnjem krilu. Saj se itak ne vidi! Na cesto gleda in zida svoje gradove v oblake. (Ona ima tudi srečko.) Sloni in gleda in sanja. Obleke od najfinejšega francoskega krojača... biseri kakor lešniki...

Dr. Mac Donald, primarij Radijskega zavoda v Rockwellu, je poslušal tikta-kanje ure, ki je ležala poleg njegove postelje v bolnici. Mac Donald je vedel, da so ure njegovega življenja štete.

Jutrnji listi so že pripravljali nekrologe o junaškem zdravniku, ki je vedel v korist žrtvoval svoje življenje. Ko je Mac Donald o tem premišljal, se je smehljaj. Ni se bal umreti, upal pa je, da ostane še tako dolgo živ, da bo mogel dati svojemu prvemu asistentu Sheareju še celo vrsto naukov. Dr. Shearer mu je zadnji dni stregel, a Mac Donaldu se je zdelo, da nekam čudno ravna.

Bilo je pozno popoldne. Shearer in Mac Donald sta bila sama v bolniški sobi. Shearer je spustil zastore, zaprl vrata, se hitro ozrl na listek nad bolnikovo posteljo ter primaknil stol in siknil: «Sovražim vas, doktor Mac Donald!»

Mac Donaldove oči so izražale začudenje:

«Ne razumem vas, Shearer.»

«Mislil sem, da me ne boste razumeli. Nikoli niste vedeli, kaj sem o vas mislil. Niste čutili, kako mi je bilo, ko ste postali predstojnik tega zavoda — to mesto bi moralo biti po vsej pravici moje. Zato niste nikoli slutili, da vas ubijam.»

Shearer se je divje zasmejal in oči so se mu zasvetile. To niso bile oči njegovega prvega asistenta, kakor ga je poznal Mac Donald, temveč oči tujega človeka, neusmiljene oči morileca.

Toda primarij ga ni razumel. Dobro je poznal znake svoje bolezni, ki jih je

in Pariz... seveda Pariz, sanje vsega Equadorja, vsega Peruja, vse Kolumbije. In kuharico in sobarico. Tudi sedaj se prav malo meni za svoje gospodinjstvo in tudi svoje otroke ljubi mnogo bolj, kakor jih pa umiva. Vendar pa ima človek toliko skrbi z vsem tem! Kako čudovito bi bilo, če bi se še tega znebil...

Samo Bog vedi, kdo bo zadel glavni dobiček! Tako bo le treba ostati pri tej kuhi, pri tej ubogi službi in pri evkaliptovih gajih.

Pri trabajitu pač...

Od vladajočega stanu, Špancev in na pol španskih mešanec, so se še mnogo številnejši podložni Indioi navzeli pojma trabajito.

Za časa Inkov so bili vzorno pridno ljudstvo. Inki so bili mogočni vladarji, gradili so ceste in kanale, potovali so po svoji deželi, delili pravice, sodili in vladali. In pravo Inkov je bilo: vsak mora delati, ki lahko dela. Zato pa mora imeti tudi vsak, da se do sita naje. In nihče naj ne postane milijonar.

Pod vlado Špancev pa so se Indijanci izpremenili. Zakaj naporno delo? Čemu vendar? Brez zemlje in pravic so ostali, in tudi če so delali, je bilo to delo edinole tujcu v prid.

Tako sta se oba naroda prilagodila drug drugemu. In iz tega je nastal čisto svojevrsten način gospodarstva, ki bi bil brez dvoma enak suženjstvu, če bi ga ne bil omilil trabajito. Saj za suženjstvo je treba trde roke in predvsem trdega suženjskega garanta. Tega pa tu seveda ni, tu poznajo samo še delce, trabajito.

Iz vsesplošnega trabajita ekvatorialne Južne Amerike napraviti pravi trabajo, iz delca pošteno delo, kakršnega smo vajeni pri nas, je prav težavno podjetje. Tujci, ki po naročilu vlade ali na lastni račun ustvarjajo tukaj kaka večja podjetja, zaman izgubljajo nad tem svoje živce.

Tuj inženir, ki gradi v Equadorju večjo zgradbo, mora na vsakih trideset domačih delavcev najeti vsaj enega evropskega paznika, če hoče iztisniti iz Indijancev vsaj četrtno toliko sile, kolikor bi je nudil povprečen evropski delavec. Kakor hitro pa paznik odmakne pogled, utihnejo lopate.

Hoteli potrebujejo tu vsaj enega uslužbenca na enega gosta. Kljub temu ne boš nikjer povprečno pozorno postrežen. Čeprav podnebje v Sierru ni nič bolj uspavajoče kakor naše, ne doseže nobeno podjetje evropskega teka. Kaj šele severno-ameriškega!

Equador, Peru, Kolumbija... to bi bile lahko najbogatejše dežele dandanašnjega časa. Z delom, s trabajom!

Zemlja in prst, les in zlato, baker in zemeljsko olje, premog in voda.

Toda evkaliptova drevesa gojiti je mnogo udobneje.

Tako so in ostanejo vse te dežele brez prave bodočnosti. Zaradi trabajita, zaradi pojma: delce.

pripisoval svojemu dolgoletnemu stiku z radijem. In vendar...

Shearerjev glas ga je prebudil iz razmišljanja: «Radij, ki je izžareval skozi naše priprave, vam ni škodoval, gospod primarij.» asistentov glas je zvenel posmehljivo, «radij, ki vas je počasi ubijal, je izžareval skozi vašo lastno zlato uro, zakaj zlato ne ustavlja učinkov radijevih žarkov.»

Shearer je oprezno dvignil Mac Donaldovo zlato uro, držeč jo za verižico: «V tej uri je vaš morilec. Nekoliko miligramov, o katerih sem rekel, da so se nam izgubili, ko smo operirali pacienta izven zavoda.»

Doktor Mac Donald je razumel. Hotel je pozvoniti strežnici, toda močna roka njegovega asistenta ga je zadržala:

«Mislite, da vam pustim, da boste zdaj govorili? Tudi če bi sestra prišla, bi spet odšla na moj ukaz. Zdaj sem jaz tukaj gospod. Delal sem toliko let kot neznan asistent in vi ste mislili, da

„Odol“ čisti tudi med zobmi

in predre s svojo kali uničujočo in anti-septično močjo tudi v najbolj skrite kotičke in gube ustne dupline — ODOL ohrani zaradi tega zdrave zobe in usta in ni samo najboljšo sredstvo zoper infekcije vseh vrst, marveč prepreči tudi vrenja in gnitja v ustih ter odpravi neprijeten vonj iz ust. — ODOL osveži in požiivi.

ODOL

(L83) je označilo še bolj izpopolnjenega Odola, čigar antiseptični učinki so izredno zvišani. — Bakteriološki in klinični poskusi so znanstveno dokazali, da Odol uničuje bakterije.

bom tako živel na veke. Kakor vidite, ste se zmotili.

Shearer je porinil Mac Donaldovo roko pod odejo: «Ko odidem iz te sobe, boste zaspali in se ne boste nikoli več prebudili, torej ne boste mogli povedati, da sem vas jaz umoril. Dam vam močno dozo morfija — da vam olajšam bolečine. Dam ga pa več, kakor ga potrebujete. Tega ne bo nikoli nihče zvedel. Sicer pa — danes je pričakovati vaše smrti, in jaz podpisem mrtvaški list.»

Doktor Mac Donald pa se je še boril. Medtem ko je Shearer pripravljaj injekcijo morfija, so primarijevi možgani mrzlično delovali. Mora se nekako pomagati! V nekaj trenutkih izvrši Shearer svoje blazno delo. *Mora biti kaka pomoč!*

Primarij zdaj ni hotel umreti in pustiti tu tega človeka brez kazni.

Mir bolniške sobe je motilo samo tik-takanje morilne ure, ki je ležala poleg postelje. Primarijeva roka je počasi segla po uri, odpela zlato verižico ter spet izginila pod odejo. Bilo je videti, kako se mišice na primarijevem obrazu gibljejo, kakor da njegovo telo na vso moč deluje. Trenutek pozneje je Shearer vbrizgnil močno dozo morfija v la-ket svoje žrtve, ki se ni mogla braniti.

«Zmeraj ste mislili, gospod primarij, da ste tako prekleto pametni. In zdaj je konec,» je rekel zadirčno Shearer.

Primarijeve oči so se zaprle. Dihal je počasneje in globlje. Shearer se je že videl na čelu velikega zavoda, ko ga je zmotilo močno trkanje na vrata.

«Kdo je?»

«Sestra Andersonova», je dejal glas strežnice. «Kličejo vas k telefonu, gospod doktor. Uredništvo vas prosi za poročilo o vašem imenovanju za šefa klinike.»

Shearer je spet pogledal onemoglega primarija. Morfij je že deloval. Slavni doktor Mac Donald mu ne bo nikoli več škodoval. Spotoma k telefonu je

Andersonovi kratko omenil, da je bila močna doza morfija, ki jo je bil dal primariju, potrebna.

Andersonova je tiho stopila v sobo. Solze so ji zalile oči. Že trideset let je delala ob strani Mac Donald in ga zelo spoštovala.

«Sestra!» jo je prebudil primarijev glas, «dajte mi moj listek iznad glave. In svinčnik. Odtrgajte zgornji list, pa obrnite karto, da bom mogel pisati na zadnjo stran. Zdaj me pa malo podržite!»

Andersonova je mehanično ubogala. Primarij je napel vse svoje sile. Ko bi vsaj nekaj minut vzdržal... potem mirno umre.

Pod odejo je njegova roka, s katero je držal zlato verižico trdo okrog drugega lakta, popustila. Zdaj je krožila kri nemoteno iz lakta po vsem telesu. Nekaj morfija je vsrebala verižica, toda primarij je opazil, da mu duh otopeva.

Najbolj nevaren poklic na svetu

Te dni je umrl v Pensilvaniji zaradi zastrupljenja z mesom Tom Tweed, mož, ki je vršil najbolj nevarno službo na svetu. Bil je šofer vozov, ki so prevažali najnevarnejšo eksplozivno snov — nitroglicerina.

Kakšen je ta poklic? Če bi vi kdaj zagledali v petrolejskih poljih Pensilvanije živordeč voz z belo mrtvaško glavo, brž udušite svojo radovednost in bežite, kolikor vas bodo noge nesle! Za tem strašnim vozom preži smrt. Nagla smrt, ki prizadetemu prihrani vse pogrebne stroške. Kdor je zletel s tem vozom v zrak — in statistika kaže, da se to zgodi vsako leto vsakemu petemu vozu! — ne ostane po njem niti sledu. Voznik prevaža najbolj morilno eksplozivno snov, nitroglicerina. Ta je za pridobivanje petroleja neogibno potreben. Rabijo ga

Roka se mu je počasi pomikala po papirju in pisala:

«Doktor Shearer me je umoril — dal radij v mojo uro — doženite, kako je deloval radij — hotel je moje mesto — povedal, kako je to storil — dal mi mnogo morfija — pošiljam uro — preglejte jo — najdete radij.»

Primarij je komaj še razločeval papir, na katerem je podpisoval svoje ime.

Roka je slepo iskala po posteljni omari: slednjič je našel uro in jo zavil v svoje zapiske, Sestra Andersonova se je nagnila k njemu, da bi slišala njegove poslednje besede:

«Nesite to v pisarno državnega pravdnika — državnega pravdnika, ste razumeli?»

Andersonova je prikimala, toda primarij je ni več videl. Oči so se mu zaprle. Dr. Mac Donald je bil pripravljen umreti.

J. V. F.

za rahljanje peščenih plasti na petrolejskih poljih, hkrati pa je nitroglicerina tudi edino sredstvo, s katerim se dajo pogasiti pogostni požari na teh poljih.

Vsak dan se mora pripeljati na petrolejska polja mnogo ton nitroglicerina. Za dovažanje so zgradili posebne avtomobile, katerih sestavine so vse obložene z gumo. Tudi posode za nitroglicerina imajo gumaste stene. In vendar zadostuje najmanjši sunek ali najlažji udar, grapava cesta ali hitrejši stop na plinski vzvod, pa nastane eksplozija. Živordeči vozovi vozijo prav počasi in pa samo ponoči. Njih bližanje se policijsko oznanja in šoferji teh vozov smejo voziti le po stranskih cestah ter se morajo ogibati mest v velikih ovinkih. Toda prav to, da ne smejo voziti po dobrih cestah, pomeni zanje veliko nevarnost,

zakaj že majhna napaka ceste, kamen na cesti ali kaka druga nepričakovana ovira, lahko tritonski voz docela uniči.

Laik bi utegnil vprašati: kako je to mogoče, da je sodobna tehnika, ki prinaša nešteto izume v zaščito delavca, dovolila, da je zrased tu malik, ki požira človeške žrtve, in ni poskrbela za izboljšanje? Toda takemu vprašanju se gospod Rockefeller samo smeje. Dokler bodo živeli ljudje, pripravljeni za primerno plačo nositi svojo kožo na trg, ko so prej podpisali izjavo, da so jim nevarnosti poklica znane, tako dolgo si mu ni treba beliti glave s tem vprašanjem.

Možje, ki so si izbrali ta samomorilski poklic, so vsi fatalisti, prepričani o neizbežnosti usode. Tikajo se s smrtjo ter dobivajo en dolar za vsako miljo. Treba

jim je le eno, kvečjemu dve leti dela, pa lahko potem do smrti skromno žive. Toda zelo pogosto se ta njih boj s koščeno ženo neugodno konča. Marsikdo izmed njih je bil ubit tako rekoč pri zadnjem metru, tik pred ciljem. Največkrat so to brezposelni cowboji, žrtve svetovne krize, ki sanjarijo o tem, da si kupijo za prihranke majhno farmo. Nima jo nevest, nobena zavarovalnica jih noče zavarovati, imajo le svojo malo nado. In vendar se zmeraj novi možje borijo za to neznatno nado. Njih delo je enako nevarno, naj šofirajo rdeče vozove ali pa se borijo v azbestni obleki proti požaru s tem, da vržejo nitroglicerinsko bombo v steber plamenov, da bi odpihnila požar, to je, pognala celo goreče ležišče petroleja v zrak. Če se jim posreči priti po žični

vrvi v ognjeni pekel ter pravilno vreči bombo, rešijo s tem neprecenljive zaklade in jim je zagotovljena visoka denarna nagrada. Toda dostikrat se zgodi, da v tem boju bomba prezgodaj eksplodira ali pa da mož omedli in ga ne more o pravem času izvleči njegova žica, zvezana z motorjem.

Tom Tweed je vzdržal osem let. Njegov voz je zletel štirikrat v zrak, vselej, ko ga je šofiral njegov namestnik. Zdelo se je, da Tomu Tweedu smrt ni usojena. Pripoveduje se, da si je prislužil pol milijona dolarjev. Toda usoda je hotela, da je umrl pravi v trenutku, ko se je odpovedal svojemu nevarnemu poklicu ter odšel, da bi živel življenje bogatega moža. Preživel je nitroglicerina in umrl zaradi čisto navadnega zastrupljenja z mesom. —č.

Lo Raimond:

POTAPLJAČI

Seveda, samo potapljaško obleko je treba imeti, pa se človek lahko potopi v globino! Vendar pa potapljanje ni tako preprosto. Najprej se je treba podvreči zdravniški preiskavi. Samo popolnoma zdrave osebe smejo postati potapljači. Kakršnakoli majhna napaka v ušesih, na sreu, na pljučih ali na obistih onesposobi človeka za ta poklic. Potapljač potrebuje krepkih mišic, imeti mora zdrav krvni obtok, biti mora mlad, nikdar debel, ker močnejše osebe rade zbole na potapljaški bolezni. Ta bolezen, ki se imenuje tudi Caissonova bolezen, nastane tako, da pride v telo dušik iz zraka, ki ima v globini več atmosfere. Posebno tolšča absorbira mnogo tega dušika. Če pritisk, ki mu je potapljač izpostavljen, nenadoma popusti, se dušik v telesu rad zgosti v majhne mehurčke. To povzroči strašne bolečine in večkrat celo smrt.

Pod vodo mora potapljač prenašati velik pritisk, ki z globino seveda močno naraste. Z vsakim decimetrom globine naraste pritisk za en kilogram na kvadratni decimeter. Ker ima povprečno razvit človek nekaj nad 150 dm², si vso težo prav lahko izračunate. Če bi prišla vsa ta vodna gmota nenadoma, bi ga seveda najbrže zmečkala. Nekoliko odvrča ta pritisk zrak, ki je v potapljaški obleki, deloma pa seveda tudi ustrezajoči protipritiski, ki nastanejo v potapljačevem telesu samem. Če bi pritisk prehitro popustil, bi plačal potapljač to z življenjem. Zato seveda tudi ne sme prehitro iz globine na suho.

Spušča se lahko tako, da sede na rob srednjevelikega soda; navadno pa ima nalašč za to pripravljen oder, da lahko na njem stoji in se prosto giblje. Potrebno je tudi, da napravi nekaj posebnih gibalnih vaj, da se telo lažje privadi pritisku.

Novinec se ne spusti nikdar pregloboko, ampak največ pet do šest metrov, in še to komaj za dvajset minut. Najprej mora spoznati svojo novo uniformo. Trup je iz neke posebne vrste tkanine in je zgrajen iz dveh plasti, ki sta med seboj povezani z gumo. Rokavi so spojeni z njim kot neprodušni sklepi. Prsna plošča je iz močne kovine in se naslanja na pleča, kamor se pritrdi tudi čelada, ki je iz pocinkanega bakra.

Ko zleze potapljač v trup, si natakne čez glavo prsno ploščo in jo pritrdi s kovinastimi zatiči ob trup; potem mu privijejo čelado. Čelada ima štiri okenca: zgoraj, spredaj in ob straneh. Zadaj mu skozi cev, ki je opremljena z varnostno zaklopko, dovajajo zrak.

Posebno važne so zaklopke. Ko bi se cev odtrgala, bi ušel ves zrak iz obleke, če bi zaklopke ne bilo. Druga zaklopka omogoča, da uhaja porabljeni zrak iz čelade. S pomočjo te zaklopke uravnava potapljač dviganje in padanje. Če nima prostih rok, zadostuje pritisk z brado. Ker je čelada zelo težka, bi potapljač kmalu stal na glavi, ker je trup polnjen z zrakom. Zato je potapljač pod kolonom privezan v svojem oblaku in nosi obenem s svinčeno obloženo leseno čevlje, ki tehtajo šestnajst kilogramov. Ta teža pa še ne preprečuje vzgona. Zato nosi potapljač svinčen pas, ki tehta, pač po potrebi, okrog petdeset kilogramov. Čelada in oprsje tehtata trideset, obleka pa devet kilogramov. Vsega skupaj prenaša

potapljač na morskem dnu več ko sto kilogramov. Vendar pa zaradi vodnega pritiska ne čuti svoje teže in se lahko v globini svobodno giblje. Moderne oprave so opremljene s telefonom. Če ta slučajno ne deluje, se sporazumeva potapljač z vrvico, ki visi od ladje ob cevi za zrak.

Največ dela ima potapljač z iskanjem torpeda. Nekateri plavajo, ko jim zmanjka gonilne sile, še vedno v vodi nad dnom, nekateri pa se potope in se zarijejo v blato in grez na morskem dnu. Torpedo je zgrajen tako, da mu lahko ostane še nekaj gonilne sile, če ne zadene svojega cilja. Tako je našel potapljač torpedo, ki je štrlel visoko iz blata. Splezal je nanj, da bi ga navezal na vrvi. Ker pa je bil ves torpedo namazan z oljem, je spolzel ob njem spet navzdol. Pri tem je z nogo zadel na ročico, in torpedo ga je prinesel naravnost na površje. Na srečo ni nikamor zadel. Izpustiti se pa ni upal, ker bi se lahko ranil ob propelerjih.

Če tiči torpedo globoko v grezi, ga navadno izkoplje z vodnim curkom. Neki torpedo je tičal štiri metre globoko v mehku, negotovem dnu. Ko ga je potapljač našel, je napeljal močan curek v grez. Kmalu je nastala globoka jama, tudi konec torpeda je že opazil, tega pa ni opazil, da leze tudi sam v jamo in da ga plavajoča grez hitro zasiplje. Ko je voda opravila svoje delo, je opazil, da je skoraj do vratu zakopan. Toliko da ni bilo že prepozno. Nič drugega mu ni preostajalo, kakor da si čimprej sam pomaga iz blata. Z ladje ni bilo mogoče pomagati, ker bi ga pretrgali na dvoje, saj bi grez nog prav gotovo izlepa ne izpustila. Z velikim naporom je končno dosegel vodno cev in se izpral.

Neki potapljač je imel opravka v globini 52 metrov ob potopljeni podmornici. Ko je svoje delo opravil, se je dal počasi dvigniti. Vse je bilo v redu. V globini pri sedemnajstih metrih je moral dvajset minut čakati: sedel je na svoj oder in bingljal z nogami. Začutil je, da je nekaj zadelo ob njegovo desno nogo. Pogledal je v mrak pod seboj in zagledal precejšnjega soma. Vstal je, se z levico oklenil vrvi in potegnil z desnico svoj potapljaški nož, da bi bil za vsak slučaj oborožen. Som je plaval počasi okrog odra, bodisi da je čakal ugodne prilike, bodisi da si njegov nagon ni bil prav na jasnem, ali bi bil stvor za morskega volka užiten ali ne. Končno je izginil navzgor, kar je potapljač telefonično javil ladji, od katere je bil spuščen. Moštvo je izvalo pošast navzgor in jo ujelo.

Razgled na morskem dnu je odvisen od najrazličnejših okoliščin. V zmerni globini se zdi slana voda bela, globlje zelena. V velikih globinah vlada tema. Svetloba je odvisna tudi od neba in dna. Če sije sonce, se na peščenem ali kamnitnem dnu še v globini 40 metrov prav razločno vidi do tri metre naokrog. Če je pa oblačno in je dno mehko in grezovito ali celo poraslo z algami in morskimi mahovi, je že pri osmih metrih popolna tema. Tu je potapljač navezan na svoj občutek.

Lahko si pomaga tudi z močnimi svetilkami, ki pa niso posebno priljubljene, ker je zelo nerodno ravnati z njimi. Če so vdlane v obleko, ne svetijo tja, kamor bi bilo treba, če so pa proste, jih je težko namestiti, ker je mnogo opravka z žicami in podobno. Poleg tega zelo ovirata razgled tudi grez in rastlinje, ki ju potapljač pri delu seveda bolj ali manj zbrazda.

Vodne rastline so navadno samo ob obalah; le malo jih je, ki rastejo v večjih globinah. Morska trava uspeva samo tam, kjer doteka sveža voda. Ta trava je do sedem metrov dolga in je potapljaču največja ovira pri delu, ker se ovija okrog njega. Lahko mu postane celo usodna.

V splošnem je potapljaški poklic zelo zanimiv, vendar pa je brez dvoma eden najtežjih in najnevarnejših.

Solvolith

Karlovarska raztepalna sol razkraja zobni kamen, kakor razkraja tudi kamenite tvorbe v človeškem organizmu.

SOLVOLITH zobna pasta, dnevno uporabljena, prepreči tvorbo zobnega kamna, ker vsebuje naravno karlovarsko raztepalno sol, ki razkraja zobni kamen.

SOLVOLITH zobna pasta ima trpek, osvežujoč okus.

Že 35 let je preizkušena in zdravniško priporočena!

Zobna pasta

ZNAMENITE ZGODOVINSKE LAŽI

ALKOHOL

V KRV

Neusmiljeno podiranje malikov, ki ga vidimo pri modernem znanstvenem raziskovanju, je uničilo mnogo lepih pravljic iz svetovne zgodovine in jih pokazalo kot izmišljotine pisateljev ali pa zablode prvinskih zgodovinarjev, ki so se zaradi ponavljanja ohranile.

Hanibal ni šel čez Alpe. Znanost je dokazala, da je to nemogoče.

Sloveče damaščanske ostrine mečev, o katerih so govorili, da lahko presekajo jeklene palice, niso bile nič boljše od dandanašnjih toledskih ostrin.

Seneka ni bil napol krščanski učenjak, ampak pohlepen požeruh, ki je zapustil premoženje v vrednosti treh milijonov dolarjev.

Termopilske soteske ni branilo tri sto, ampak sedem ali celo dvanaest tisoč Grkov.

Obleganje Troje je po večini pravljica. Po Homerjevem pripovedovanju je morala imeti lepa Helena 60 let, ko se je Paris zaljubil vanjo.

Ob svojem obglavljenju Ludovik XVI. ni kazal tistega hladnega miru, ki so mu ga pripisali zgodovinarji. Kričal je na pomoč, trgal se je krvnikom iz rok ter prosil milosti.

Diogen ni nikoli živel v sodu. Izvir te pravljice je opomba nekega biografa, da bi bil moral tako siten človek živeti v sodu pakor pes.

Horacij ni nikoli branil Suplicijskega mostu. To pravljico je ustvaril isti rim-

ski zgodovinar, ki je razširil še drugo zgodovinsko laž: da je namreč Mucij Scevola držal svojo roko v ognju.

Konstantin ni bil takšen svetnik, kakor ga kaže zgodovina, ker je umoril svojo ženo, enega ali dva svoja sinova in precej svojih sorodnikov. Kristjan je bil samo po imenu; vero, ki jo je izpovedoval, je poznal prav slabo.

Kolumb ni nikoli postavljaj jaje na konico, da bi zagovoril svoje nasprotnike. Ta trik je izvršil stavbenik Brunellesci, da bi zavezal jezike kritikom, ki so ga izpraševali, kako misli podpreti kupolo florentinske katedrale.

Sappho ni skočila iz ljubezni v morje. Ti podatki o njenem življenju so laž, ker je bila v resnici omožena in mati številnih otrok.

Neron ni bil takšna spaka, kakor ga popisuje zgodovina. Njegove matere Agripine niso umorili na njegov ukaz. Tudi ni igral na harfo ali violino — saj so violino iznašli šele nekaj stoletij po njegovi smrti! — ko je gorel Rim, in ob tej priložnosti ni opeval trojanskega požara. Te pravljice sta zapisala Tacit, ki je sovražil Nerona, in Petronij Arbiter, ki so ga usmrtili zaradi zarote proti Neronu.

Švicarske zveze ni ustanovil Viljem Tell. Pravljica je tudi to, da bi bil ustrelil jabolko z glave svojega sina. V arhivih švicarskih kantonov njegovo ime sploh ni nikjer zapisano.

Iz kemije je znano, da lahko ugotovimo, ali ima človek alkohol v krvi. To pa so navadno samo sledovi v zelo majhnih količinah, ki jih je težko izmeriti. Toda če človek popije preveč opojnih pijač, preide alkohol v njegovo kri v takšnih količinah, da ga prav lahko odkrijemo in izmerimo. V Nemčiji so nedavno predpisali obvezen pregled vsakega šoferja, ki je povzročil kakšno prometno nesrečo in o katerem sumijo, da je bil takrat pijan. Z lahkoto ugotovijo, ali se v njegovi krvi nahaja alkohol. V tem primeru uporabljajo neko novo metodo, ki jo je iznašel profesor Wittholl s kielškega inštituta za sodno medicino. Po njegovem odkritju sta dva promila alkohola v krvi dovolj, da je šofer nesposoben za avtomobilsko vožnjo. Časih je dovolj že en sam promile, da je šofer nevaren. Po računih profesorja Wittholla ima normalen človek, ki tehta 75 kilogramov, v svoji krvi 6 desetink promila alkohola še dve uri potem, ko je popil liter piva ali pol litra črnega vina. Dva litra piva ali liter vina povečajo to količino alkohola na 12 promila. Na ta način se bo lahko odslej ugotavljalo, koliko alkohola je kdo popil, in človek tega ne bo mogel zakriti.

Deset minut po deseti

Iz temne spalnice se je začul glas. Utrujen, prevzet. Droben, a vztrajen glas.

«Očka, ali se bo mama vrnila?» Georges Stone je za trenutek pomolčal in obstal pri vratih.

«Ne vem, sinko», je dejal. «Rajši zapli!»

«Toda očka...»

«Ne vem», je ponovil Stone ter zaprl vrata. Toda vedel je. Nekaj strogega in ponosnega je bilo v njegovem značaju. Nikoli ne bi bil mogel pozabiti žalitve, ki mu jo je bila prizadela žena, ko je pobegnula z drugim moškim. Vso njegovo ljubezen je raztrgala in zdrobila. Zdaj, ko je stopal po stopnicah navzdol, je čutil, da je zagrenjen človek, ki je izgubil vse svoje sanje, vse svoje cilje. In vedel je, da se ne bo to nikoli več vrnilo. In tudi nikoli ne bo dovolil, da bi se ločila.

Zgodilo se je pred sedmimi tedni. Sedem tednov je že minilo, kar je Ronald Fane, ki je bil Georgesov največji prijatelj, večer pred svojim odhodom v Azijo priklenil njegovo ženo nase in jo pregovoril, da je zbežala z njim. Sedem tednov pekla je pomenil ta čas za Stonea, sedem tednov razburljivih pretresov, potem nenadnega, strašnega hrepenenja po zvoku njenega glasu, po njenih rokah... In temu hrepenenju je vselej sledila besnost nad lastno slabostjo. Prihajali so dnevi, ko jo je iskal po cestah. Ni mogel ostati v hiši, kjer je vsak kotiček izdihaval njeno navzočnost. Potem so prihajale noči, noči brez spanja. Samo otrok ga je še obdržal v življenju, pri zdravi pameti.

Sedem tednov. In njegova žena Betty je zdaj v Indiji s tem lopovom...

«Prekletol!» je zakričal Stone. Prišel je v svojo sobo. «Ubil ga bom! V trenutku, ko ga zagledam!» Njegov obraz je bilo živo sovraštvo, živ bes. Stopil je k pisalni mizi, odprl predal in vzel revolver iz njega. Njegovi prsti so se krčevito oklenili držaja. Odprl je orožje. Tu je ležala krogla, znanilka smrti, pripravljena za strel. Fane ne bo mogel pobegniti, če bo videl kdaj to orožje. Georges Stone zna dobro meriti.

Položil je orožje nazaj v predal, ga zaklenil in se obrnil k žganju. Steklenica je stala na polici. Dva kozarčka je hitro izpraznil. Zadnji čas je morda preveč pil. Toda to mu je pomagalo, da je lahko pozabljal. Vse, kar mu je pomagalo pozabljati, mu je bilo dobrodošlo. Še celo radio. In pri tej misli je sedel v naslanjač med pisalno mizo in pečjo, iztegnil roko in odprl radio.

Glasba. Koncertne plošče. To je dobro. Igrušče kakor vselej. Samo hrušč. Da bi zadušil divje, blazne misli, ki mučijo njegove možgane, sovraštvo, ki ga tako zasleduje. Prižgal si je cigareto in pogledal na uro. Deset minut čez deset...

In v tem trenutku, med odmorom v radijskem programu, je iznenada zaslišal rahlo trkanje na vratih. Najbrže nova postrežnica. Vprašala ga bo, ali še kaj potrebuje, preden pojde v posteljo.

«Naprej!»

Vrata so bila komaj malo odprta. Nekaj trenutkov je minilo, in nič se ni zgodilo.

«Kdo je?» je raskavo vprašal Stone. «Ali mislite vso noč tam stati in čakati?»

Besede so mu zamrle na ustnicah. Možak je stopil v sobo, — možak ni rekel niti besede, ko je stopil vzravnal med vrata in ga pogledal z zamišljenimi očmi.

Stone je prebledel.

«Fane!» je zasopel. «Fane — kanalcja — ti si tu?»

Opotekel se je iz naslanjača. Z bliskovito naglico je odprl predal svoje pisalne mize, segel po revolverju in pomeril na moža pri vratih.

«Zdaj te imam!» je zatulil. «Ali bi rad še kaj rekel, preden boš umrl?»

Fancove ustnice so se začele premikati, toda glasba v radiu je zadušila njegove besede. Stone je zaprl radio.

«Ali bi rad še kaj rekel?» je hripavo povzvil in glas se mu je tresel v nenadni tišini.

«Počakaj!» je dejal Fane. «Tako boš lahko streljal.» Le s težavo je govoril. Vzlic hripavosti v njegovem glasu je bilo na njem nekaj ukazujočega. Stone ga je pogledal in opazil, da je njegov površnik prašen in na ramah raztrgan. Videl je tudi, da je obraz zelo blede in da ima Fane na sencih globoko rano.

«Norec si bil, da si prišel sem, Fane», je zaječal Stone med zobmi.

«Naj bom že norec ali ne, moral sem priti», je bil njegov odgovor.

«Kaj — kaj te je privedlo sem?»

Senca je šnila čez Fancov blede obraz.

«Nekaj, kar je močnejše kakor jaz sam, Stone. Nekaj, kar je močnejše kakor smrt. Nekaj nedoumljivega, kar začnem šele zdaj počasi razumevati. Če je prav ali ne, — prišel sem.»

Kletvica se je utrjala s Stoneovih ustnic.

«Preklet bodi, Fane! Krivice, ki si mi jo storil, ne bo mogoče nikoli več popraviti!»

«Počakaj, da nekaj rečem.» Fancov glas je postal slabotnejši. Bil je že skoraj kakor šepet.

«Le govoril!» je osorno dejal Stone. «To bo pa tudi poslednje, kar boš meni storil. Deset sekund časa ti dam, potem bom streljal.»

«Zaradi Betty, tvoje žene, sem prišel. Vzeti jo moraš spet k sebi, Stone.»

Stone je odkimal. «Nikoli!» Posmeh je spačil njegove ustnice. «Menda si je že sit, ali ne?»

«Ali ne razumeš?» je zastokal Fane. «Vse je bilo zmota. Tvoja žena je dobra žena. Zvesta ti je.»

«Pusti to!» je kričnil Stone. «Ali sta se drug drugega naveličala, ali pa je vse skupaj pretveza, da bi me pregovorila za ločitev.»

«Prosim, verjemi mi — moraš mi verjeti. Močan si, Stone. Lahko storiš to. Bodi velikodušen, odpusti ji! Ali tega ne razumeš? Jaz sem več kriv kakor

ona. Bila je trenutna strast. Opoj mesečine. Blaznost poletne noči. Imenuj to, kakor hočeš. Toda prisežem ti, da je trajalo samo nekaj ur. Samo tako dolgo, da je ladja zapustila пристаниšče. Potem sva oba uvidela, kakšna norca sva bila. Betty je hotelo počiti srce. Dogovorila sva se, da se mora ona vrniti z isto ladjo. Privedel sem jo nazaj. Tako brez madeža, kakor je bila, preden sem jo srečal.»

«Laži, same laži!»

«Resnica je, človek. Kaj misliš, — zakaj bi drugače prišel sem? Nocoj sva se pripeljala. Pri pristajanju se je primerila nesreča. Betty je ušla z živčnim pretresom, potrebuje te, prosi te, da bi jo po telefonu poklical v bolnišnico.»

«Dovolj!» je kratko odgovoril Stone. «Ali bi rad še kaj rekel?»

Fane je utrujeno zastokal. «Še zmerom mi ne verjameš! Samo nekaj ti lahko rečem... Upam, da mi boš odpustil. Georges, vedel sem se res tako, kakor se ne bi bil smel.»

Stone je štel. Fane ni več izpregovoril. Njegov blede obraz, ki je bil v mraku sobe skoraj zabrisan, se je dvignil; zdelo se je, da strmi v nekaj, kar je visoko nad njim.

Stone je štel dalje: «... Devet... deset!»

Slepeč blisk! Pok. Soba se je napolnila z dušecim dimom.

Stone je čakal. Fane je moral zadeti naravnost v glavo. Potem se je megla dvignila in —

«Moj Bog!» je kričnil Stone.

«Fane ni ležal na tleh. Stal je mirno, kakor je stal takrat, ko je stopil v sobo. In ko je Stone še strmел vanj, se je obrnil in izginil skozi vrata.

Stone je stal kakor prikovan, ves zmeden. Zgrešil je na dva metra. Fane niti ranjen ni bil —

Saj je neverjetno. — Kako? — Zakaj?

Oslabljen od preteklih minut je omahnil v naslanjač, zastrmel v orožje v svoji roki, v uro, v vrata. Nekaj časa je tako sedel, potem pa si je utrujeno segel z roko čez čelo. Ali se mu je morda sanjalo? Ali se je to res zgodilo? Njegove misli so se vrstile k času, preden je prišel Fane. Kaj je takrat delal? Radio je poslušal... Podzavestno ga je spet odprl. Ura je kazala deseto uro in tri in dvajset minut. Čas za drugo polovico večernih poročil.

Čul je glas napovedovalca:

«Pravkar smo dobili neko novico... Nocoj ob desetih in deset minut se je primerila v пристаниšču nesreča. Ko so zlagali prtljago s parnika, ki se je pravkar vračal iz Azije, se je utrjala jeklena vrv na žerjavo. Kropica težkega blaga je padla prav v trenutku, ko je vrv visela nad potniškim mostičkom. Več potnikov, ki so hoteli izstopiti, je komaj ušlo smrti. Zlasti gospa Betty Stoneova je bila v veliki nevarnosti. Po poročilih gledalcev je opazil nevarnost neki drug potnik, gospod Ronald Fane, in jo je v zadnjem trenutku sunil stran. Gospa Stoneova je dobila živčni napad in morali so jo odpeljati v bolnišnico, gospod Fane pa je bil na mestu mrtev.»

Drobno bitje v nočni srajčki se je pokazalo med vrati.

«Kakšen ropot pa je bil to, očka?» In potem: «Oh, vse tako čudno diši. Ali si prižgal rakete, očka? Ali se morda veseliš, ker se bo mamica vrnila?»

Toda Georges Stone ni mogel odgovoriti. Samo prikimal je, ko je z drhtečimi prsti segel po telefonski knjigi.

Kljub hišnim opravkom-

vedno lepo negovani lasje!

Za može je samo ob sebi umevno, da bi morale biti žene - kljub hišnim opravkom, prahu in kuhinjski sopari vedno lepo počesane. Vse žene naj bi si zapomnile: ako hočete biti lepo in dobro počesane, morate negovati svoje lasje.

KAMILOFLOR
Specijalni Shampoo za plavolaske, ne vsebuje alkalijskega.
Daje lasem čudovit sijaj.

BRUNETAFLO
Specijalni Shampoo za temne lasje, ne vsebuje alkalijskega,
daje lasem čudovit sijaj.

ELIDA

SHAMPOO

Nekaj o Vašem značaju

Ali ste aktivna ali neaktivna osebnost?

Odgovorite na naslednja vprašanja odkrito ter vselej napravite krog okoli besede »da« ali pa »ne«. Ne poskušajte samega sebe varati, ker bi bilo to nesmiselno.

1. Ali podnevi pogosto sanjate? Da Ne
2. Ali ste pogosto potlačeni? Da Ne
3. Ali mislite, da ste nervozni? Da Ne
4. Ali vas mnogo reči draži? Da Ne
5. Ali imate zaupanje do samega sebe ob navzočnosti višjih, v razumskem ali poslovnem svetu? Da Ne
6. Ali ste bojzljivi? Da Ne
7. Ali vas zelo težijo doživljaji, pri katerih ste bili ponižani? Da Ne
8. Ali imate tremo, kadar nastopate? Da Ne
9. Ali se vas kdaj loti vrtoglavost? Da Ne
10. Ali vas kaj moti, če vas kdo opazuje pri delu, tudi takrat, kadar dobro delate? Da Ne
11. Ali se pogosto čutite osamljenega? Da Ne
12. Ali ste hitro užaljeni? Da Ne
13. Ali ste zelo v zadregi, kadar pozdravite neznanega človeka, o katerem mislite, da je vaš znanec? Da Ne
14. Ali se pogosto zgodi, da se ne morete odločiti za kakšno dejanje, dokler čas zanj ne mine? Da Ne

15. Ali vas vznemirja občutek inferiornosti, manjvrednosti? Da Ne
16. Ali se pogosto dogaja, da vam blodi po glavi kakšna nekoristna misel in vas vznemirja? Da Ne
17. Ali vam manjka zaupanja v samega sebe? Da Ne
18. Ali vam je na kakšnem sprejemu ali slavnostnem kosilu neprijetno, če se srečate z najuglednejšo prisotno osebo? Da Ne
19. Ali nihajo vaši občutki med srečo in žalostjo brez vidnega vzroka? Da Ne
20. Ali kaj trpite zaradi nesreče, ki bi vas utegnila zadeti? Da Ne
21. Ali vas vznemirja misel, da vas ljudje na ulici gledajo? Da Ne
22. Ali stojite pri javnih prireditvah ob zidu? Da Ne

Skupaj

Seštejte vsak stolpec zase. Če je vseh »da« 14 ali več, ste neaktiven človek, to se pravi, da ste mirni in vase zaprti, bolj ustvarjeni, da bi vas kdo vodil, kakor pa da bi vi koga vodili; da niste vsiljivi, da pa utegnete biti zelo nadarjeni. Če znaša skupno število označb »ne« 14 ali več, ste aktivna osebnost, da imate mnogo pobud in da navadno uresničite to, kar hočete. Če so pozitivni in negativni odgovori v enakem številu ali pa se sučejo med 10 in 12, pomeni to, da ste ambiverten človek, človek ravne črte, ki zbujajo priljubljenost in ki zna tudi čutiti z drugimi ljudmi, človek, ki zna biti odločen, a vendar opravlja rajši svoje delo v tišini in samoti, kakor pa med velikim hrupom.

«Literary Digest», New-York.

Jubilej Antona Kraglja

Inspektor Maček je že našel sled in je šel zdaj za njo kakor lovski pes. Benko je že priznal, da je on bil, ki je napravil tisto kupčijo s kožuhi; imeli so že vseh sedem kožuhov, le tiste ukradene srebrne lisice niso mogli izslediti. Šele danes so jo. Kolikokrat smo že brali, da je naključje privedlo policijo na sled. To pot se je to naključje imenovalo: človeška zavist. Neka gospa Moharjeva je ovadila policiji, da je gospa Božičeva pod roko kupila srebrno lisico za 600 dinarjev. Sami porečete: ali je mogoče dandanes kupiti srebrno lisico za 600 dinarjev? Tako si je mislila gospa Moharjeva: «Ta je gotovo ukradena!» Ko bi bila ona mogla kupiti za ta denar lisico hkrati z gospo Božičevo, bi jo bila tudi kupila in molčala. Toda zakaj naj bi zdaj gledala, kako se Božičeva šopiri v srebrni lisici, ona pa, gospa Moharjeva, naj blede od zavisti? O ne!

Inspektor Maček je gospe Božičevi zaplenil lisico ter jo odnesel h krznarju, ki je v njej takoj spoznal svojo ukradeno lastnino.

In zdaj je inspektor izpovedal gospo Božičevo in ta je opisala gospoda, ki ji je bil lisico prodal, tako natanko, da je šel gospod inspektor že kar naravnost v Jeretovo ulico števil. 56. V tretjem nadstropju je potrkal na vrata z vizitko:

Anton Kragelj
zasebnik.

Gospod Kragelj mu je prišel sam odpirat.

«O, o, presneto, to je obisk, pozdravljeni, gospod inspektor! — Kar naprej, prosim, ne stojte med vrati. In lepo sedite, da mi spanca ne odnesete. Pa ne smete biti hudi name, kave ne morem ponuditi, mame ni doma. Veste, ona ravno odsedeva 14 mesecev za tisto uro.»

«Hm, torej kave ne bo... Škoda! Tista tvoja kava je imenitna, Tone, sem se že veselil nanjo.»

«Skuhal bi jo sam, pa nečem ženi delati sramote. Kje neki! Take kavice, kakršno skuha Lojzka, take ne zna niti prvi kuhar turškega sultana, kaj šele jaz. Ampak kapljico konjačka, kajne?»

Inspektor si je nalil, izpil čašico, zamislal kakor zvedenec z jezikom in nato dejal: «Torej — da ne bova tratila časa, Tone, kako pa je bilo s tisto srebrno lisico?»

Kragelj je osupnil. Nekaj časa je v zadregi brskal s palcem po strnišču svoje brade, potem se je pa odločil: «No — kaj bi se izvijal! Če že vedo, da sem bil to jaz, pa sem bil... ne da se pomagati. Kupil sem jo od nekega znanca za tri metulje in za štiri sem jo obesil tisti gospe.»

«Kdo pa je ta tvoj znanec, Tone?»

«Ampak, ampak, gospod inspektor, kaj me ne poznajo? Jaz sem morda ba-

raba, to je res, ampak značaj, hvala Bogu! Vendar ne bom izdal tovariša!»

«Tu ni pomoči, Tone, če ne poveš, pojdeš z menoj...»

Zdaj je Kragelj prebledel ter se opotekel: «Gospod inspektor, tega pa vendar ne! Naj no pogledajo, meni ni bilo treba vedeti, da je ta roba ukradena. Tiste gospe vendar tudi niso zaprli, ker je poceni kupila. Zakaj bi zapirali mene? Pripravljen sem gospe vrniti tiste štiri stotake, da ne bo imela škode, pa je.»

«Glej, Tone, menda mi vendar ne boš delal težav. Če rečem, da pojdeš, pojdeš. Zmeraj si bil pameten; zdaj se pa ne nadno upiraš.»

Kragelj se je vzravnaval, se slovesno odkašljal in izpregovoril tale govor: «Gospod inspektor Maček, jaz jim s tem slovesno oznanjam, da me ravno čaka jubilej. Da, zdajle me čaka moja petdeseta kazen. Petdesetica! Ali vedo, kaj je to? Ali vedo, kako važen mejnik je to v našem življenju? To je kakor abrahamovina v človeškem življenju, to je nekaj kakor zlata poroka. To je redek jubilej, na katerega sem se že dolgo veselil, to je jubilej, ki pride samo enkrat v življenju. In taka reč se ne sme kar tako odbiti. In oni bi bili tako nečloveški in bi me pobrali zaradi bedastega prekupništva, zavoljo borih šestih metuljev? Tega mi vendar že zaradi starega znanstva ne morejo napraviti — take sramote pred vsemi mojimi tovariši. Tega bi ne preživel.»

Inspektor Maček se je zamislil: «No, dobro, pa mi poveš tistega znanca?»

«Tega naj nikar ne zahtevajo od mene, tega ne. Naj le pogledajo, gospod inspektor, jaz pripravljam zdaj veliko reč, nekaj prima, nekaj, s čimer bi lahko ponosno stopil v svoj jubilej. Dam jim črno na belem glede tiste lisice, da sem bil to jaz, in naj mi to pripisejo v dobro pri prihodnji kazni, samo malo čuta naj imajo in naj mi ne kvarijo jubileja.»

«Torej zadnjikrat, Anton, tistega tovariša ne izdaš?»

«Ne, gospod inspektor, to bi si moral v dušo pljunuti.»

«Potem dovolj besed, Tone, in pojdiva!»

Kragelj je stal sredi sobe, roke so mu brezupno visele ob telesu in v očeh je imel solze. «Vsaj toliko naj počakajo, da se praznje oblečem.» In Kragelj je vzel oprano srajco in ovrtnik, oblekel praznjo obleko, si posadil na uho klobuk ter dejal: «In zdaj naj mi izkažejo zadnjo uslugo, gospod inspektor... vklenejo naj me!»

«Ali si znorel, Tone? Še nikoli nisi uganjal takih komedij, poznam te kakor svoje čevlje, vselej si šel mirno z mano — čemu naj bi te torej vklepal?»

«Zavoljo jubileja. To se lepše vidi. Če me bodo videli tovariši, kako me peljejo vklepanega, me bodo zavidali,

češ: To je stari Tone za svoj jubilej gotovo naredil nekaj hudega.»

«To je nesmisel, Tone!»

«Naj vendar pomislijo: ali naj se držim postelje, valjam v nedeljski obleki po tleh in uganjam komedije, da mi dajo zapestnice? Ne bom jim vendar grenil službe in oni naj mi ne grenijo jubileja.»

Inspektor Maček se je omečil: «No — če ti je toliko na tem...» In segel je po vezi. Toda smola! Gospod inspektor ni imel vezi pri sebi. Kragelj pa je vztrajal, češ, kako se bo to čudno videlo. Nevklenjen ne gre.

«Vedo kaj, gospod inspektor, naj gredo po vezi. Saj me vendar že toliko let poznajo, da sem karakter in da ne bom tak osel, da bi zavoljo štirih metuljev zbežal in si še bolj pokvaril jubilej. Lahko na petih prstih izračunam, da bi me po jutrišnjem že imeli. In to ni vredno, da bi si razdiral njihovo dragoceno prijateljstvo. Naj mi ne zamerijo, da jih tako sekiram, ampak to pot ne morem drugače. Naj se le spomnijo na vse primere, ko so imeli z menoj opravka, pa bodo videli, da sem jim šel vselej kulantno na roko, to pot pa naj gredo oni meni. Saj je vendar moj jubilej...»

Inspektor Maček se je zamislil. Solze starega Kraglja so ga res ganile. Poznalo je svojega Toneta in vedel, da mu lahko zaupa. Sklenil je torej, da mu izkaže to prijateljsko uslugo. Vzel je njegove ključke, ga zaklenil v stanovanje in šel po okove. Prej ko čez pol ure se je že vrnil. Odklenil je in ostrmel. V kuhinji nihče, v sobi nihče, le na mizi je ležal listek:

«Gospod inspektor, če bi prišli slučajno prej ko jaz, jih prosim, naj par minut počakajo, pridem takoj, Tone.»

Inspektor Maček ni niti sekundo dvomil, da se Kragelj vrne. Udobno je sedel na zofo, si prižgal cigareto in čakal. Nekako čez dvajset minut je prisopihal Kragelj.

«Sem že tu. Tu imam za njih prelepo darilce k mojemu jubileju. Če ne bodo za tole avanzirali, potem ni pravičnosti na svetu. To je vendar višek: Ob dveh je okraden draguljar in o pol treh privedejo oni storilca s plonom vred na policijo. Nič naj se ne bojijo, nič mu nisem storil. Poznajo me, da delam čisto. Stari Kohn je samo malo narkotiziran in bo bržkone nekoliko prestrašen, drugega pa nič. Takoj na vogalu sem v njihovem imenu telefoniral najbližji stražnici, naj pošljejo nekoga tja, češ da oni zasledujejo storilca. Torej naj mi odpustijo, ker sem se zadržal. Dragulji so tu v kovčegu, tu je kloroform in vata za korpus delikti, in otiske prstov sem pustil tam na vseh mogočih predmetih. Naj ne bodo hudi, gospod inspektor, ker so morali čakati, toda priznati morajo, da je bil tempa rekorden. Nikar naj ne zamerijo! Saj vendar za svoj jubilej nisem mogel iti pred sodišče z ubogim prekupništvom. Kakšen bi bil pred široko javnostjo! Torej naj bodo tako dobri in me vklenejo, pa lahko greva...»

In šla sta.

Uganite: Koliko tehta dežna kapljica?

dežjem je stvar takale: ali se jezimo nanj, ker bi radi šli kam na izlet, ali pa se ga veselimo, ker bo malo ohladil vroče pasje dneve. Malokdo pa ve, kaj je prav za prav to, dež. Ali si morete vsaj približno misliti, kako težka je kapljica dežja? Kako velika je? In zakaj včasih dežuje, sneži, pada toča? Zakaj lije včasih v curkih, včasih pa samo prav pohlevno rosi?

Koliko časa potrebuje dežna kapljica za svojo pot iz srednjevisokega oblaka do zemlje? Ta pot znaša navadno poldrugi kilometer. Rekli boste: nekaj sekund pač, največ morda minuto ali kaj takega. Čisto napačno. Čas padanja je odvisen od premera oziroma teže kapljice. Če meri premer desetinko milimetra, potrebuje kapljica od oblaka do zemlje eno uro in osemnajst minut. Tiste male kapljice, ki padajo, kakor pravimo, iz megle, potujejo celih pet ur. Če se torej kapljica napravi jutru ob osmih, prijadra ravno ob eni uri popoldne na zemljo. Tako nastane seveda lahko znani pojav dežja ob jasnem nebu. Še preden pridejo kapljice do tal, je veter že davno razpihal oblake ali jih zagnal drugam.

Drugače je seveda pri naliwu, ko imajo kapljice do pol centimetra premera. Te prišume na zemljo iz 1500 metrov višine v dobrih treh minutah.

Vse to je torej odvisno od hitrosti dežne kapljice, ki jo ovira zračni upor. Zaradi upora kapljice namreč ne padajo kakor druga trdna telesa z naraščajočo brzino, marveč dobe prav kmalu svojo ustaljeno hitrost, ki jo obdrže do konca svoje poti. Prav za prav bi lahko rekli, da ne padajo, marveč da nekako plovejo, pri čemer si vzdržujeta teža kapljice in zračni upor ustaljeno ravnovesje. In čim večja je teža, tem manj pride zračni upor do veljave. Hitrost desetinko milimetra debele kapljice znaša trideset centimetrov na sekundo. Če meri premer en milimeter, napravi kapljica že štiri metre v sekundi, če pa pet milimetrov, naraste hitrost na osem metrov. Najmanjša kapljica napravi torej v istem času komaj petino poti, ki bi jo napravil pešec s povprečno hitrim korakom, v naliwu pa padajo kapljice prav tako hitro, kakor drevi srednjehiter vlak.

Teža ustreza seveda prav tako velikosti. Drobec megle, ki ima v premeru dve stotinki milimetra, ne odtehta niti stotisočinke grama. Največje dežne kapljice pa, ki imajo malo več ko pol centimetra čez svojo sredo, tehtajo četrť grama. V kubičnem metru oblaka poprečne gostote plava nekako milijarda takih najmanjših delcev vode. Debelih kapelj pa je v istem prostoru največ osem tisoč.

Kako pa je s toploto dežja?

Pojdimo po vrsti. Dežna kapljica nastane, če se vlaga v ozračju zgosti in se nato pojavi, zaradi padca temperature, kot megla, oblak, padavina katerekoli vrste. Če pa temperatura ne pade v zraku, marveč pri zemlji in pride pri tem toplejša plast zraka v stik s hladnejšim tlom, nastane rosa ali pa tudi slana, če ima sosednja plast zraka ali neposredna okolica toploto okrog ničle. Na leto se nabere toliko rose po vsej zemlji, da bi stala plast vode tri centimetre na debelo po vsej zemeljski površini, ko bi rosa vsak dan sproti ne izhlapela.

Če padajo kapljice skozi mrzle zračne struje, kjer se suče toplota okoli ničle, tedaj zmrznejo in padejo v obliki drobne toče na zemljo. Zgodi se pa tudi, da kapljica ne zmrzne, čeprav se ohladi do ničle, ampak ostane tekoča vse do trenutka, ko pade na tla. V istem hipu pa zmrzne in se izpremeni v ledeno skorjico. Tako se prevlečejo tla s plastjo kakor steklo trdega ledu. Učinek je seveda precejšnji, mnogo škodljivejši od slane. Leta 1879. je padal tak dež v Parizu. Nekaj milimetrov debele brzozjavne žice so se prevlekle s tri in pol centimetra debelo plastjo ledu. Vse zveze so bile pretrgane, Pariz je bil nekaj dni odrezan od sveta.

Sneg nastane, kadar prehaja vodna para iz plinastega takoj v trdno stanje. To se zgodi, kadar pride zrak v višje plasti in se pri tem ohladi. Te plasti so navadno precej visoko, posebno poleti, ko je vroče. Pri nas bi bil poleti sneg v višini 5000 metrov. Ker pa tako visoko vodne pare le redkokdaj zaidejo, če ni tako visokih gorovij v bližini, je poleti sneg nemogoč pojav, čeprav bi bili sicer morda pogoji v ozračju trenutno povoljni. Pozimi pa nastaja sneg pet sto do devet sto metrov nad zemeljsko površino. Narava izpremeni drobec vode v čudovito kristalno obliko, ki jo lahko opazimo, če pogledamo snežinko skozi povečevalno steklo. Kajti snežinka ni nič drugega ko kopica drobcenih kristalčkov vseh mogočih oblik, ki so se tako rekoč združili v majhen rod in se vsi skupaj odpravili na pot do zemlje. Število teh kristalčkov je odvisno seveda čisto od vremenskih pogojev.

Indanthren

je spet ljubimec!

Če vidite lepo pisano poletno obleko, bluzo s čednimi vzorci, platneno jopico s pisanim vezivom ali pa elegantno obleko na plaži, vidite, da je skoraj vse Indanthren pobarvano. Zakaj Indanthren pobarvane tkanine so priljubljene za

poletno garderobo. Vzorci in barve ohranijo trajno svežost, ker ne oblede ne na soncu, ne v vodi.

Ampak zahtevajte vselej, da se Vam pokaže Indanthren varnostna znamka!

Proti

debelosti

uporabljajte neškodljive

SLATINSKE TABLETE za hujšanje

sestavljene iz prirodnih
mineralnih soli
in rastlinskih ekstraktov

Proizvaja: Apoteka

Mr. Bahovec,
Ljubljana.

V vseh lekarnah 200 tabl.
din 69.—, 100 tabl. din
39.—, 50 tabl. din 24.—.

Reg. br. 14 213/34

SLATINSKE
TABLETE

SLATINSKE
TABLETE

Kako nastane toča, je bilo že omenjeno. Posebno nevarna je toča takrat, kadar so v ozračju hitri in naglo se menjajoči gosti in redki, topli in hladni tokovi. Tako se lahko nenadoma pojavijo v zgoščeni in ohlajeni megli sneženi kristalčki, ki padajo navzdol in se okrog njih počasi nabira voda, ki seveda spočetka zmrzuje. Če pada potem tako ledeno zrnice še skozi več hladnih plasti, se nabira okrog njega čedalje več in več kapljic in zrnice postaja vedno debelejša. Nastane torej nekakšen leden dež, ki pa ima svoje kristalno jedro v sredini. Običajno toča v srednji Evropi ni nikdar debelejša od enega centimetra. Opazovali so pa že poldrugi kilogram težka zrna, ki so imela petnajst centimetrov v premeru. V Ruščuku v Romuniji je 13. avgusta 1900 razbila toča v desetih minutah petdeset tisoč šip in napravila sto milijonov lejev škode.

Zgodi se, da se dežna kapljica navzame med potjo tujih snovi, posebno prahu, s katerim se potem kapljice obarvajo. Tako nastanejo redki pojavi čudežnega barvastega dežja. Če se pomeša dež s črnim vulkanskim prahom, pada dež, ki je podoben svetlosivemu tušu. Večkrat se pripeti, da vzdignejo vrtninčasti viharji rdečkasti pesek v Sahari ali v Sudanu v znatne višine, odkoder ga potem raznaša veter včasih več sto kilometrov naokrog. Tako nastane krvavi dež, ki je včasih prizadeval Rimljanom toliko strahu. Posebno v južni Italiji je tak dež vsakoletni pojav. Pri nas poznamo na podoben način nastali rumeni sneg, ki je pa zaradi velikih razdalj že precej svetlo obarvan, tako da bi se to v dežju le težko zaznalo.

To je samo nekaj malega iz vse umetnosti, s katero ustvari narava tako vsakdanji pojav, kakršen je dežna kapljica. Neizčrpni so čudeži narave, toda človek gre brezbrizno mimo njih, ker so pač čudeži vsakdanjosti.

Prav skozi usta prihajajo v človeški organizem različne bolezni, katerih nosilci so bakterije. Te invazije se boste najlaže ubranili z racionalno nego ust s pomočjo zobne vode *Odol*. *Odol L 83* Vas prijetno osveži in varuje okuženja. *Odol L 83* ima to lastnost, da prevleče sluznico ustne dupline s tenkim nasadom, ki deluje še ure in ure po uporabi. Če uporabljate *Odol L 83* za nego ust, potem zares racionalno negujete usta. *Odol L 83* je zelo ekonomičen pri uporabi, ker ga je treba samo nekaj kapljic, zato je *Odol* tudi poceni.

Kadilci, ki hočejo imeti bele zobe brez nikotinovega nasada, naj uporabljajo zobno pasto *Solvolith*. Zobna pasta *Solvolith* je za kadilce nenadomestna in prvovrstna. Najtanjši nasad zobnega kamna sproti raztopi, zobje pa ohranijo prirodno barvo. Zobna pasta *Solvolith* ima v sebi prirodno karlovarsko sol iz vrelca, a zdravniki jo priporočajo že 35 let.

The Rex Co.
Ljubljana • telefon: 2268 •

KLIŠETE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše
KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

Zdravi in bolani, otroci in odrasli so navdušeni s Ka-Abo, ki poleg finega užitka daje moč in osvežuje telo in duh.

Ka-Aba je vedno gotova za uporabo. Na prodaj v trgovinah živil v originalnih zav. $\frac{1}{4}$ kg (Din 7.-) in $\frac{1}{2}$ kg (Din 14.-). Kupite še dones zavitek Ka-Abe, ali zahtevajte (prilož. znamko Din 1.- za poštnino) brezplačni vzorec od tvrdke: Kava Hag d. d., oddelek Ka-Aba, Zagreb I, pošt. pred. 158.

Bodoči izumi

V mislih pojdite za sto let naprej. Postavite se v 21. stoletje, v leto 2037.

Od časa, ko je leča s premerom sedem metrov, namenjena za kalifornijski tehnološki inštitut, prišla iz električne peči, in ko je China Clipper prvič preletel Tihi ocean, je minulo sto let. Poglejte okoli sebe, kaj je vse storila znanost v teh sto letih.

Kaj boste videli? Neka čudna, plitva jezera, napolnjena s posebnimi kemičnimi snovmi in pokrita s steklom, izpreminjajo sončno svetlobo v električno energijo. Podzemeljske cevi, ki prihajajo od premogovnih središč kakor niti velike jeklene pajčevine, vodijo plin za ogrevanje v vsa mesta, ki so osvobodjena dima. Avtomobili drve po cestah in ne puščajo za sabo niti sledu smrdljivih plinov. Majhni radijski aparati, ki se nosijo v žepih oprsnika, prinašajo neprestano nove programe in vežejo ljudi z vsem svetom. S televizijo pa vidijo barvane slike iz vseh dežel.

Takšen približno bo svet leta 2037., če se bo izumiteljstvo posrečilo rešiti vsaj nekaj mnogoštevilnih vprašanj, napisanih v seznamu reči, ki nam jih znanost še dolguje. Napredek v zadnjem stoletju je zelo hiter in se mnogim ljudem zdi, da je znanost že izčrpan rudnik, da že imamo večino odkritij in da bo imela na tem polju človeška delavnost v bodoče čedalje manj priložnosti za odkrivanje česa novega.

Leta 1935. je neki mlad inženir-kemik z jaleskega vseučilišča obiskal svetovno razstavo v Chicagu. Neskončne vrste predmetov, ki so kazale čudeže moderne znanstvenega raziskovanja, so mu vsilile vprašanje: «Kaj še ostane po vsem tem znanosti?»

Vrnil se je domov in začel zbirati gradivo za knjigo, v kateri je govoril o nalogah, ki še čakajo znanost. Njegova knjiga je kakor zemljevid, ki kaže bele lise v velikem svetu znanosti. Kaj še čaka izumitelj?

Poglejmo samo nekaj najpreprostejših reči, ki so neogibno potrebne. Zlasti nam je potreben nepremočljiv plašč, papir, ki je trajen kakor pergament, potrebna nam je kovina za izdelovanje trajno elastičnih vzmeti, potrebno nam je kovno steklo in resnična umetna svila brez dosedanjih pomanjkljivosti, potrebno nam je sukno, ki se ga ne lotijo molji, potrebni so nam umetni zobje, ki bi bili dobri kakor prirodni. Potreben nam je trpežnejši papir za časnike, potrebne so nam ceste, ki jih sto let ne bi bilo treba popravljati, strehe, ki ne bi nikoli puščale vode, preproge, na katerih se ne bi tako hitro kazali sledovi izrabljenosti, noži, ki ne bi takoj otopeli. Vsak izmed teh izumov bi prinesel izumitelju slavo in bogastvo. To je pa dovolj, da moremo videti, kako netočna je trditev, da znanost ne more prinesiti ničesar več.

Leta 1920. je poprečni Američan prevozil na leto 1200 km z avtomobilom, z vlakom pa 600 km. Dandanes prevozi z avtomobilom štirikrat več, z vlakom pa komaj polovico prejšnje razdalje. A vzlic vsemu izpopolnjevanju je moderni avtomobil tako nepraktičen, da izkoristi komaj dvanajstino energije, kolikor je je v bencinu. 20% vseh plinov se izgubi, ne da bi bili izkoriščeni. 500 milijonov galon (15 milijarde litrov) pogonskih sredstev porabijo poprečno razna prevozna sredstva, ki stoje negibno ob trotoarju. Ko bi inženirji našli način, da bi se mogla izrabiti vsa energija, bi poprečen avtomobil prevozil 16–18 km z enim litrom bencina.

Dandanes poznamo okoli 10.000 zlitin. Toda potrebovali bi še dosti novih. Z dobro kombinacijo kovin bi mogla tehnika avtomobil tako izpopolniti, da bi vzdržal 160.000 km.

Tudi guma ima še velike možnosti. Samo Združene države porabijo vsako leto nad pol milijona ton gume, v večini za pnevmatiko. V zadnjih časih so delali v laboratorijih razne sintetične gume, toda vse vrste so imele kakšno napako. Z raziskovanjem so ugotovili nekaj zanimivega. V prirodni gumi so molekuli med seboj zvezani približno tako kakor klobase. V eni verigi jih je vsaj 700. Pri sintetičnih gumah so te verige zmerom kratke. Kdo dela te verige pri prirodni gumi dolge? Neki neznan katalizator, kemična snov, ki s svojo navzočnostjo povzroči kemično reakcijo, a v njej sama ne sodeluje, utegne biti ključ te skrivnosti.

Leta 1912. je neki nemški kemik prinesel v New York pnevmatiko iz umetne gume, ki je zdržala 1600 km vožnje. Zdaj so Američani odkrili novo umetno gumo, ki se da vulkanizirati brez dodajanja žvepla. Toda ta guma smrdi in tega smrada kemiki niso mogli odpraviti. In tako je umetna guma prav za prav do danes nepreiskano področje.

In zdaj premislimo še malo o energiji.

S stalnim zmanjševanjem svetovnih zalog premoga in nafte dobiva vprašanje novih virov energije čedalje večji pomen. Kdaj se bo znanosti posrečilo dobiti energije iz atoma? Ali bo znanost kdaj mogla izrabiti in ujeti tiste neizčrpne sile, ki se izgublajo v soln-

nih žarkih? Tu se ponuja ogromno področje neizkoriščenih možnosti.

Solnčna svetloba, ki pade na vodoravno površino kvadratnega metra, predstavlja električno energijo, ki bi lahko ves dan premikala vse električne aparate poprečne družine (seveda v Ameriki). Z izkoriščanjem solnčne svetlobe, ki pada na 200 kvadratnih milj puščave Mohawe, bi imele vse Združene države dovolj energije. In če bi mogli ujeti in ohraniti solnčno energijo, svetlobo, ki pade v eni minuti na zemeljsko površino, se nam vse leto ne bi bilo treba brigati za dobavljanje električne energije zemlji. Toda vsa ta poplava energije je ostala do danes neizrabljena, nedotaknjena. Kako jo bomo ujeli, — to je eno izmed življenjskih vprašanj. Ali se bo to zgodilo s pomočjo solčnih plavžev, s pomočjo termoelektričnih členov, s pomočjo električnih celic ali kemije? Leta 2037. bomo to najbrže že vedeli.

V preteklih letih se je pokazalo, da imajo kotli, ki jih ogrevajo z reflektirano solnčno svetlobo, prav majhno kapaciteto. Termoelektrični členi, narejeni iz dveh žic iz raznih kovin, zbude pod vplivom toplote neznamen električen tok. V nekem laboratoriju je baterija termoelektričnih členov gnala otroški motor, ko so nanjo padali žarki. Toda električna energija, ki tako nastaja, je tako majhna, da sploh nima praktične vrednosti.

Tudi električne celice niso nič boljše. Ameriški inženirji znane družbe General Electric Company so napravili ogromno celico, ki je imela več kakor kvadratni meter občutljive površine. Ko so jo postavili na solnčno svetlobo, je imela ta celica «moč muhe», to je $\frac{1}{10}$ milijoninke konjske sile.

Drugo področje raziskovanja v zvezi z energijo je izkoriščanje rastlinskih vlaken namesto premoga. Vsako leto zberejo samo rastline petdesetkrat več energije, kakor jo ves svet porabi. Sladkorni trs, ki bi ga pustili, da dozori, bi dal več kakor 250 kg goriva na enem

*Prav za prav bi moral biti v vsakem
zakoniku:*

§1
Najprej se morate
nama-
zati z **NIVEA**,

**NIVEA
CREME**

potem šele se lahko
kopljete na soncu!

Nujno potrebno je, da se pred kopanjem na soncu dobro namažete z NIVEA, ker se šele tedaj zmanjša nevarnost za sončne opekline. Važno pa je, da uporabljate v ta namen samo originalno kremo NIVEA in olje NIVEA, kajti samo NIVEA vsebuje EUCERIT, najboljšo krepljivo sredstvo za kožo. Po uporabi kreme in olja NIVEA Vam porjavi koža lepše in enakomernejše.

aru zemljišča. Posebne preiskave pri negovanju rastlin za gorivo bi mogle dovesti do desetkratnega povišanja proizvodnje. Verjetno je, da bo prihajalo to novo gorivo v obliki prahu na prodaj in se uporabljalo kakor briketi. V zvezi z uporabljanjem premoga se pojavlja tudi vprašanje, kako se bo v bodočnosti odstranil dim. Pri obdukciji je mogoče dandanašnjega meščana ločiti od kmeta po množini saj, ki se naberejo v pljučih. Samo na ozemlju mesta Chikaga pade na prebivalce vsak dan 2½ milijona kg žveplene kisline. Ta proizvod premogovega dima pospešuje razpadanje tkiva srajc, obleke in preprog, jemlje sijaj avtomobilskemu lošču in uničuje barve. Poprečni račun pranja je v tem mestu za 6% večji ka-

kor v drugih mestih, kjer ne porabijo toliko premoga. Z izpremembo premoga v plin in z njegovim razdeljevanjem pod visokim pritiskom bi se mogel odstraniti ves dim iz velikih mest.

Prav tako bi bilo mogoče voditi električni tok iz skupne centrale v vse dele sveta, če bi znanost našla podzemeljski kabel, ki bi dajal električnemu toku manjši odpor. Pred 50 leti je neki angleški raziskovalec trdil, da elektrike ne bo mogoče pošiljati dalje kakor nekaj milj. Moderni električni vodi z visoko napetostjo, ki razdeljujejo električno energijo nad 320 km daleč, pričajo, da se je ta učenjak zmotil. Problem bodočnosti je med drugim tudi povečanje oddaljenosti, na katero bi bilo mo-

goče prenašati koristno električno energijo.

V 24 urah vdahne človek zrak, ki tehta petino njegove teže. V 50 dneh poje toliko, kakor je sam težak. Oprostite zrak infekcijskih delov in nečistosti ter izpopolniti proizvodnjo življenjskih potrebščin — to so naloge, ki čakajo znanost v bodočnosti. Kot vzporedna posledica raziskovanja v tej smeri bodo morda rastline, ki so odporne proti vsem boleznim, in nekakšna vrsta nadživali.

Od osmih vitaminov, ki so v hrani izolirani, je dandanes samo dva mogoče napraviti v laboratoriju. Prav tako moremo na umeten način napraviti le dva izmed dvanajstih hormonov.

Nahod in hrupa stanejo Ameriko na

Kdor zida ali preureja svojo hišo

naj ne pozabi na

ksilolitna tla
keramična tla
parkete iz plute

stensko oblogo
vse vrste izolacije
ves gradbeni material

ki se dobi pri:

Material, trgovska d. z o. z. Ljubljana

Tyrševa cesta št. 36, b

Telefon 27-16

SVEŽOST PRI PREBUJENJU!

Kako prijeten je občutek, ko se zjutraj prebudimo z dobro spočitimi udi! Samo nekoliko kapljic kolinske vode „Soir de Paris“ Vas osveži, okrepi in ponovno poživljuje. Ta sijajna tekočina je dvojno parfimirana z Vašim priljubljenim znamenitim parfumom „Soir de Paris“ Bourjois.

Eau de Cologne
BOURJOIS
★ Soir de Paris ★

leto dve milijardi dolarjev. Znanost pa še danes ne pozna njunih vzrokov. Še nikomur se ni posrečilo, da bi odkril mikroorganizme, ki bi bili vzrok teh najbolj razširjenih bolezni. Odstraniti vzroke teh bolezni, — tudi to bo naloga znanosti bodočih let.

Če prečitamo poprečno knjigo, se naše oči premikajo med čitanjem tako, da napravijo pot okoli poldruga kilometra. Zato moramo dobiti tudi boljše razsvetljavo in boljši tisk, da bomo olajšali očem njihovo dolgo potovanje.

Umetne kresnice, ki proizvajajo hladno svetlobo na kemičen način, kažejo neslutene možnosti v razvoju tehnike razsvetljevanja. Leta 1913. se je posrečilo nekemu izumitelju, da je osamosvojil del kresnice, ki se sveti, kemično snov, ki se imenuje luciferin. Ko jo je namočil v vodo hkrati z neko drugo snovjo, ki se imenuje luciferoza, in ko je spuščal v vodo vodik in kisik, je nastalo prijetno svetlikanje. To odkritje v praksi še dandanes ni izkoriščeno.

Obrnimo zdaj svojo pozornost k morju, ki zavzema tri četrtine zemlje. Tu so neomejene možnosti za nova odkritja pri raziskavanju rudninskega bogastva v morjih. Na obalah Severne Caroline so naredili tovarno, ki dvigne vsako le-

to iz morja skoraj pol milijona kilogramov broma. Njene črpalke izsesajo vsako minuto 120.000 litrov vode. Nad 3% morske vode je sestavljene iz trdih snovi. Med njimi je 8% kuhinjske soli. Ostalo so razne rudnine, ki so človeku dobro znane. Pred nekaj leti je neki nemški raziskovalec zbiral vzorce morske vode po vsej poti od Arktide do Južne Amerike. V vsakem vzorcu je bila določena količina zlata. Največ ga je bilo v arktičnih krajih. V kraljestvu Oceana je še brez števila nerešenih vprašanj.

Televizija v prirodnih barvah je cilj, ki še zmerom mika mnoge izumitelje, pa se jim tudi izmika. Dolga leta je kazalo, da bo televizija kmalu postala resničnost. Toda še zmerom je na se znamu nerešenih nalog znanosti.

Odstranjenje motenj v radiu, odkritje trgovskega telefona, ki bo beležil pogovor hkrati z barvo glasu tistega, ki govori, to spada tudi med naloge, ki čakajo rešitve. Če se bo posrečilo zgraditi radijske žarnice s posebno kapaciteto, bo mogoče izdelovati sprejemne aparate, ki ne bodo večji od žepne ure, bodo pa imeli isto kapaciteto kakor dandanašnji veliki aparati. In dokler ne bo mogoče govoriti z vsakomer in na vsakem delu zemeljske površine, znanost ne bo izrekla svoje poslednje besede, kar se tiče prometa.

Glede meteorologije moramo priznati, da doslej še daleč nismo prodrli v skrivnosti te vede. Isto velja tudi o znanstvenih metodah v poljedelstvu ter o podaljševanju človeškega življenja. Na tisoče umetnih preparatov, o katerih zdaj niti ne sanjamo, bodo začeli izdelovati v kratkem v delavnicah vsega sveta. Človeštvo še zmerom pričakuje novejšo, zanesljivejšo anestetično snov. In pri vseh teh vprašanjih je mogoče, da bodo rešena že v najkrajšem času.

Pred 500 leti je Leonardo da Vinci, italijanski slikar in učenjak, odkril 21 izumov, ki nikoli ne bodo izgubili svojega pomena. Edison je imel samo pet takih izumov. V Leonardovem času so mislili, da je znanost dosegla vrhunec.

**TA VARSTVENA ZNAMKA
NA STEKLENICI**

**DA STE KUPILI ZA ČIŠČENJE VSEH
KOVINASTIH PREDMETOV, OGLEDAL IN
OKEN PRIZNANO NAJBOLJŠE SREDSTVO**

Sidol

**katero vsled kemičnih sestavin vse te predmete
ČISTI, POLIRA, OHRANI,
DESINFICIRA**

PAZITE NA VARSTVENO ZNAMKO!

*Čemu tako
nervozni?*

Zdravi, krepki živci so neprecenljivo premoženje, s katerim je treba varčno ravnati. Zato toliko zdravnikov svetuje kavo Hag, ki varuje živce in dopušča globok in krepilen spanec. Poskusite torej tudi Vi enkrat s kavo Hag. Ta najfinejša kofeina prosta zrna kava je tako dobra in zdrava, da ji boste stalno dajali prednost pred drugimi.

KAVA HAG
VARUJE VAŠE SRCE!

Seveda so se motili. A tudi dandanes, kakor leta 1490., znanost še ni izbrala vseh svojih možnosti. Vsak vrh, ki ga je znanost dosegla, je samo izhodna točka za nadaljnje raziskovanje in omogoča boljši razgled. — č.

Hitrost nekoč in dandanes

Nedavno je objavil neki francoski list primero, kako se je povečala hitrost posameznih tehničnih pripomočkov. Pregled teh naraščajočih hitrosti je tako zanimiv, da ga bomo podali našim čitateljem.

Avtomobili.

Okoli leta 1890. so bili srečni tisti lastniki avtomobilov, ki so lahko pogonali svoj stroj s hitrostjo 25 km na uro. Okoli leta 1900. se je posrečilo doseči največjo hitrost 100 km. Dandanes stojimo pri 480 km in so pri vztrajnostni vožnji, ki je trajala 24 ur, dosegli poprečno hitrost 250 km, torej desetkrat večjo kakor v začetku.

Železnice.

Zanimivo je, da so imeli na Francoskem uredbo, ki je izšla že leta 1853. in ki se je glasila, da je največja dovoljena hitrost za vlake 120 km na uro. Takrat so vozile lokomotive največje 50 km na uro in so mejo največje hitrosti zato postavili tako visoko, ker ni nihče verjel, da bo kdaj dosežena. Res se je v Franciji šele leta 1950. posrečilo doseči to največjo hitrost.

Absolutni rekordi pri parnih in električnih lokomotivah so v različnih deželah različni. V Franciji je zdaj najvišja meja za parne lokomotive 164 kilometrov, za električne pa 153. Svetovni rekord električne lokomotive ima zdaj Nemčija, kjer vozijo na posebni progi med Berlinom in Zossenom s hitrostjo 210 km na uro. V Združenih državah predre električni vlaki na uro 197 km, v Italiji pa 160 km.

Zrakoplovi in letala.

Rekord pri zrakoplovih ima Nemčija s hitrostjo 120 km na uro. Hitrosti letal so v veliki meri odvisne od teže apa-

Čemu bi stradali

Prekomerna debelost ne samo da ni lepa, temveč je pogosto znak, da izmenjava snovi pri Vas ni v redu. Zakaj bi zaradi takih motenj sami sebi skrajšali življenjsko dobo? Vzemite

BOXBERGER KISSINGER-TABLETE ZA HUŠŠANJE.

Kissingen je svetovno znano kopališče. Iz kissingske soli se izdelujejo po vsem svetu znane Boxberger Kissinger-tablete za huššanje, ki odpravljajo prekomerno debelost ter delujejo obeneb tudi kot milo sredstvo za reguliranje stolice. Ne vsebujejo niti joda, niti kake druge sestavine, ki bi škodljivo vplivala na srce.

Ogl. reg. S. br. 5742/32.

ratov. Absolutni svetovni rekord ima še zmerom italijanski letalec Aghello s svojim hidropplanom, s katerim je dosegel 709 km na uro. Poprečna največja hitrost za lovsko letala znaša v višini 4000 metrov 450–550 km na uro. Največja osebna letala dosežejo v višini 3000 metrov 300–350 km. Če bi bila ta letala toliko tehnično izpopolnjena, da bi se lahko spustila v višino 15.000 m, bi lahko razvila hitrost 650 km na uro, ne da bi bilo treba okrepiti motorje.

Turbine.

Toda celo največje hitrosti avtomobila in letala se morajo skriti pred hitrostjo, s katero se vrtijo moderne turbine parnikov. Ugotovili so, da se vrte turbine «Normandije» s hitrostjo, ki ustreza gibanju 280 m na sekundo. A to je več kot 1000 km na uro.

Lahko bi pa to hitrost še povečali, če bi izdelovali kolesa za parne turbine iz lahke kovine. V tem primeru bi utegnili doseči hitrost 1000 m na sekundo ali več kot 3500 km na uro. Takšna hitrost bi prekosila celo hitrost molekulov, ki znaša 300–350 km na sekundo. Nekemu inženirju se je že posrečilo doseči s posebno zgrajenimi centrifugalnimi stroji hitrost 700 m na sekundo.

Film in topništvo.

A celo to hitrost, ki si je ne moremo niti zamišljati, prekašajo znatno najnovejši aparati za filmanje in najmodernejše orožje. Navaden filmski aparat posname 24 slik na sekundo. Za laboratorijske namene izdelani aparati ustvarijo poprečno 250 slik na sekundo. Toda tudi te priprave so počasne v primeri z najnovejšimi konstrukcijami ameriških in francoskih tehnikov, ki posamejno 7000 slik na sekundo in ki

so v nekem primeru napravile že celo pol milijona slik na sekundo.

Medtem ko je znašala še nedavno poprečna hitrost izstrelkov iz najboljših topov 400–600 m na sekundo, so zdaj napravili posebne protiletalske topove, katerih naboj hiti skozi ozračje s hitrostjo 1600 m na sekundo.

Strokovnjaki se vsemu temu ne čudijo, pač pa preprosti ljudje, ki se ne izprašujejo brez skrbi, kakšna bo največja hitrost avtomobilov, letal in drugih orodij tehnike čez 20 ali 30 let. Ali meje hitrosti mar ni?

Kako dela filmska cenzura

Film je namenjen za ves svet. To pomeni, da morajo v Hollywoodu takoj, ko začno delati film, premisliti, koga bi ta film utegnil užaliti v Indiji ali pa v Braziliji. Nedvomno je zelo težavno zadovoljiti vsako občinstvo, še mnogo težje pa je zadovoljiti cenzuro.

Niti Amerika sama ni več tista svobodoumna dežela, kakor je bila nekoč. Ameriški film se lahko norčuje iz policije, toda gorje tistemu filmu, kjer na koncu zločinskega gangsterja zadene kazen. V filmu se lahko strelja, da vse odmeva, iz pušk, revolverjev, strojnici in topov, toda nihče ne bo rešil kazni lastnika kina, ki bo v svojem izložbenem oknu pokazal sliko, kjer se vidi, kako strelja kdo na koga drugega.

Kuba je zelo ponosna na svojo narodno čast. Tam se ne sme kazati noben ameriški film, kjer bi se kdo norčeval iz južnega Američana. To je za ameriško filmsko produkcijo zelo neugodno, ker je dolga leta živela od intrigantskih figur južnjaškega tipa z navitimi lasmi in drobno bradico.

V nekaterih državah Južne Amerike ne sme v filmu zagrmeti strel. Gledalec vidi samo, kako zločinec potegne revolver, nato pa takoj, kako leži žrtev mrtva na tleh. Vse kaže, da dela v Južni Ameriki cenzura bolj z ušesi kakor z očmi, in skoraj bi se lahko reklo, da ima predolga ušesa. Ne moti je pogled na kri, moti jo pa streljanje. Morda zaradi tega, ker bi se moglo zgoditi, da bi začeli pokati streli iz srede občinstva.

Na Japonskem so prepovedani vsi ljubezenski prizori, kjer se poljubljajo, kolikor to ni potrebno za razumevanje dejanja. Japoncem je pojem poljubljanja tuj in oni nočejo propagirati tujih neumnosti.

Tudi Eskimi nekoč niso vedeli, kaj je poljub. Znano je, da so se pozdravljali na ta način, da so drug drugega drgnili po nosu. Pravijo pa, da so se začeli pod vplivom filma tudi oni po naše poljubljati in njihova cenzura ne reže več prizorov kjer se igralci poljubljajo, kakor je to delala še pred desetimi leti.

V Holandski Indiji se ne sme pokazati noben film z Divjega zapada, in tam se prav tako ne sme pojaviti nobena slika, ki bi obravnavala borbe med Indijanci in belci. Podobnost med rdečkožci in

Javanci bi bila najbrž preveč očitna in bi mogle nastati nevarne komplikacije.

V Holandski Indiji poznajo razen tega tudi še neko posebnost. V manjših naseljih, kjer belo prebivalstvo nima toliko denarja, da bi napravilo poseben kino zase, postavijo platno, na katerem se kaže film, v sredo dvorane. Beli sede na eni strani, domačini pa na drugi strani platna. Na tej drugi strani vidijo domačini seveda vse obrnjeno, nekako tako, kakor mi, kadar gledamo v ogledalo. Po njihovem gledanju pišejo vse filmske zvezde z levico.

Takšne posebnosti poznajo po svetu in takšne reči morajo upoštevati družbe, ki izdelujejo filme.

Zanimivosti iz največjega hotela na svetu. Hotel Waldorf-Astoria v New Yorku ima 47 nadstropij. Izmed 2200 hotelskih sob je vsaka opremljena z aparatom za gledanje v daljavo, s telefonom in z aparatom za radio-telegrafijo. Stavbni stroški so znašali čez 40 milijonov dolarjev. Točna statistika je pokazala, da izmed vseh gostov pije kavo zjutraj 74 %, opoldne 49 % in zvečer samo 18 %. Denarne zadrege so bile pri obiskovalcih tega hotela popolnoma izključene. Odločilni so bili tako rekoč le zdravstveni oziri in čisto zapaženo slabo spanje zaradi kofeina. Tedaj je uprava hotela uvedla kavo Hag (v U. S. A. imenovana Sanka). Promet je nato poskočil od 74 na 77 % zjutraj, od 49 na 52 % opoldne in od 18 na 50 % zvečer. Ali ne govore te številke dovolj jasno? Le kakovost blaga in resnična reklama lahko dosežeta uspehe, kakršne si je na vsem svetu pridobila kava Hag v 50 letih svojega obstoja. Kava Hag je brez kofeina in zajamčeno prosta tujih substanc kakršne koli vrste, zato tudi popolnoma neškodljiva. Mešana je iz najfinejših vrst kave z višinskih kultur; okus in vonj sta neprekosljiva. Zaradi teh prednosti pije kavo Hag vsak dan na milijone ljudi v 41 kulturnih deželah. Vsako zrno kakovost, vsaka kaplja užitek, vsaka skodelica zdravje; to je kava Hag!

Kaj je Ka-Aba? Ka-Aba je družinska pižama, sestavljena po starem receptu naseljenecv tropičnih krajev in izpopolnjena po modernih načelih prehrane. Ka-Aba ima čokoladni okus, je 1. lahko prebavljiva, 2. redilna in pospešuje razvoj, 3. dela tek, 4. ne zapira, 5. je vedno pripravljena za uporabo, 6. je v eni minuti pripravljena, 7. je zelo poceni (za Ka-Abo ni treba sladkorja). Poglavitno pa je to: Ka-Aba vsebuje važne redilne soli kakor materino mleko, ki so zelo potrebne za razvoj telesa. V Ka-Abi je tropično solnce!

«Priatelj» izhaja vsakega 5. v mesecu.

Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina je: Letno 12 številc revije «Priatelj» Din 62.—

Naročniki zbirki jo dobe za polovično ceno Din 32.—

10 mehko vezanih leposlovnih knjig (IV. zbirka, 1000 strani) „ 100.—

Za vezavo v platno po dva dela skupaj se doplača za

zbirko „ 60.—

10 knjig in 12 številc «Priatelja» Din 192.—

Ce se plačuje v obrokih, je mesečna naročnina Din 18.—

Posamezna mehko vezana knjiga (100 strani) „ 30.—

Posamezna v platno vezana knjiga (200 strani) „ 60.—

Odgovorni urednik Emil Podkrajšek v Ljubljani.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Dalmatinova ul. 8/II. Tel. 21-32.

Tisk Delniške tiskarne d. d. v Ljubljani. Predstavniki: Ivan Ovsenik v Ljubljani.

**TUKAJ se pojavljajo
prvi znaki starosti!**

Na vsakem obrazu pusti življenje svojo sled. Pa vendar — koliko več časa lahko ohranite svojo mladost, če pravočasno poskrbite za pravilno nego obraza . . .

ELIDA krema IDEAL, suha dnevna krema, bo vsaki ženi dobra pomočnica v njenem prizadevanju, da ostane mlada. Radi vsebine hamamelisa neguje in obnavlja kožo, odstranjuje male gubice in nečistoto na njej. Ako redno uporabljate to kremo, Vam bo vsakdo zavidal Vašo mladost.

**Za noč mastna
Elida Citron Cold Cream.**

Njena izborna sestavina čisti in hrani kožo. Prastara polepševalna sredstva, hamamelis in citriono, je združila napredna znanost v popolnost, zato ta krema kozmetično najboljšo deluje.

ELIDA **IDEAL KREMA**

Naš ponos

Zavrgli smo stare stroje in izdelujemo zdaj s pomočjo novih, najmodernejših, takšno obutev, da v kvaliteti in izdelavi lahko tekmujeemo z ameriškimi proizvodi.

Naše trgovine so založene z novo vrsto moških polčevljev, katerim je priloženo kopito, nova krema „Lord“, flanelasta krpa za čiščenje in vezalke. Vse to dobite za

Din 199'–

Obiščite našo prodajalno in si pomerite naše modele. Prizadevamo si, kolikor moremo, da izpopolnimo naše proizvode, da bomo mogli zadovoljiti tudi gospode z najfinejšim okusom.

Rata